

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

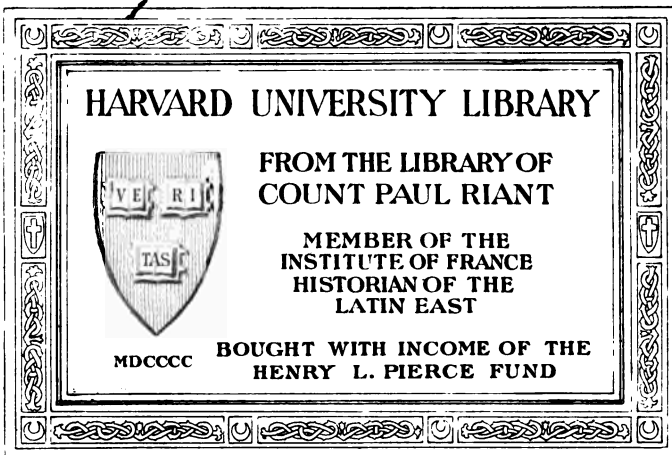
Vi beder dig også om følgende:

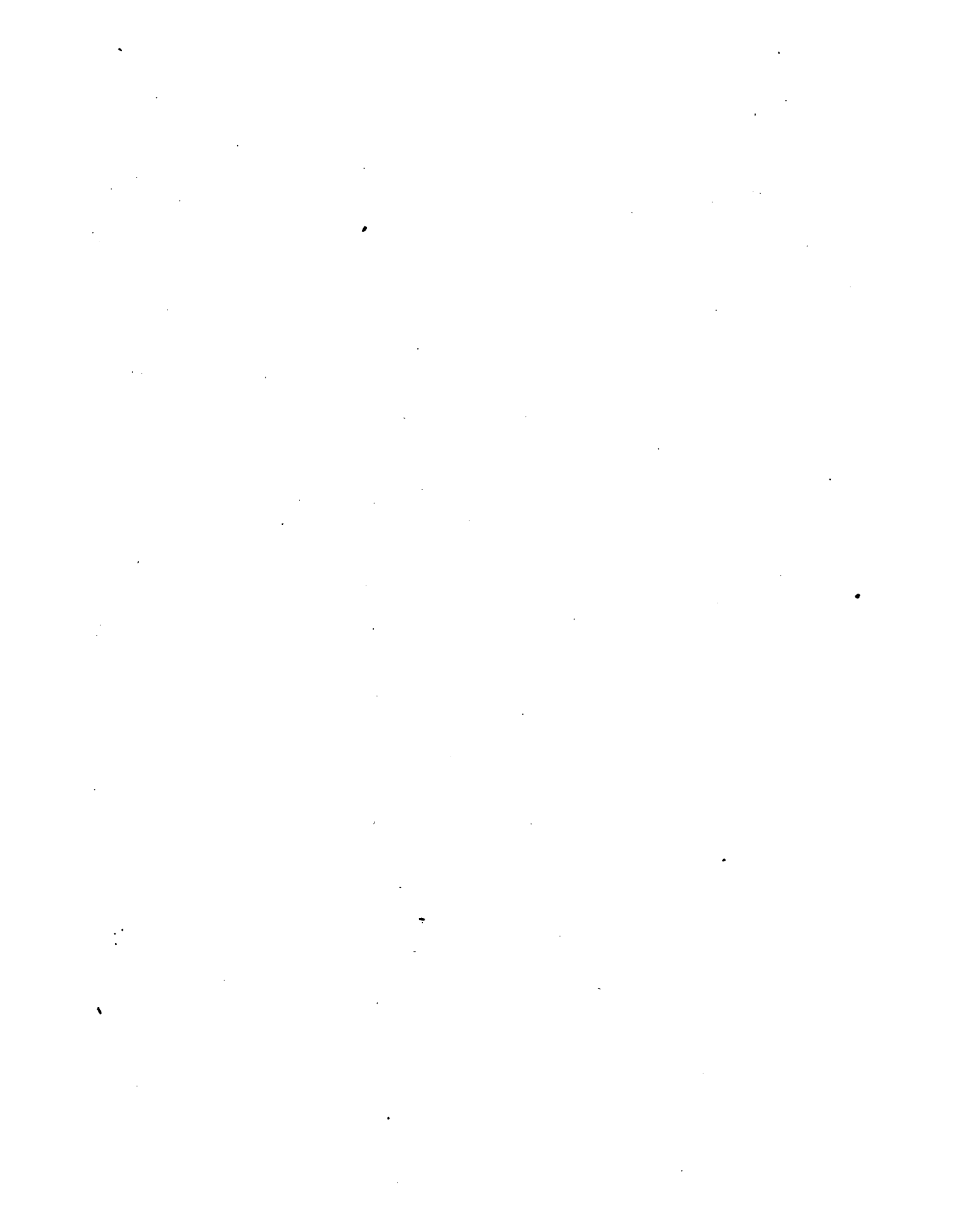
- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på <http://books.google.com>

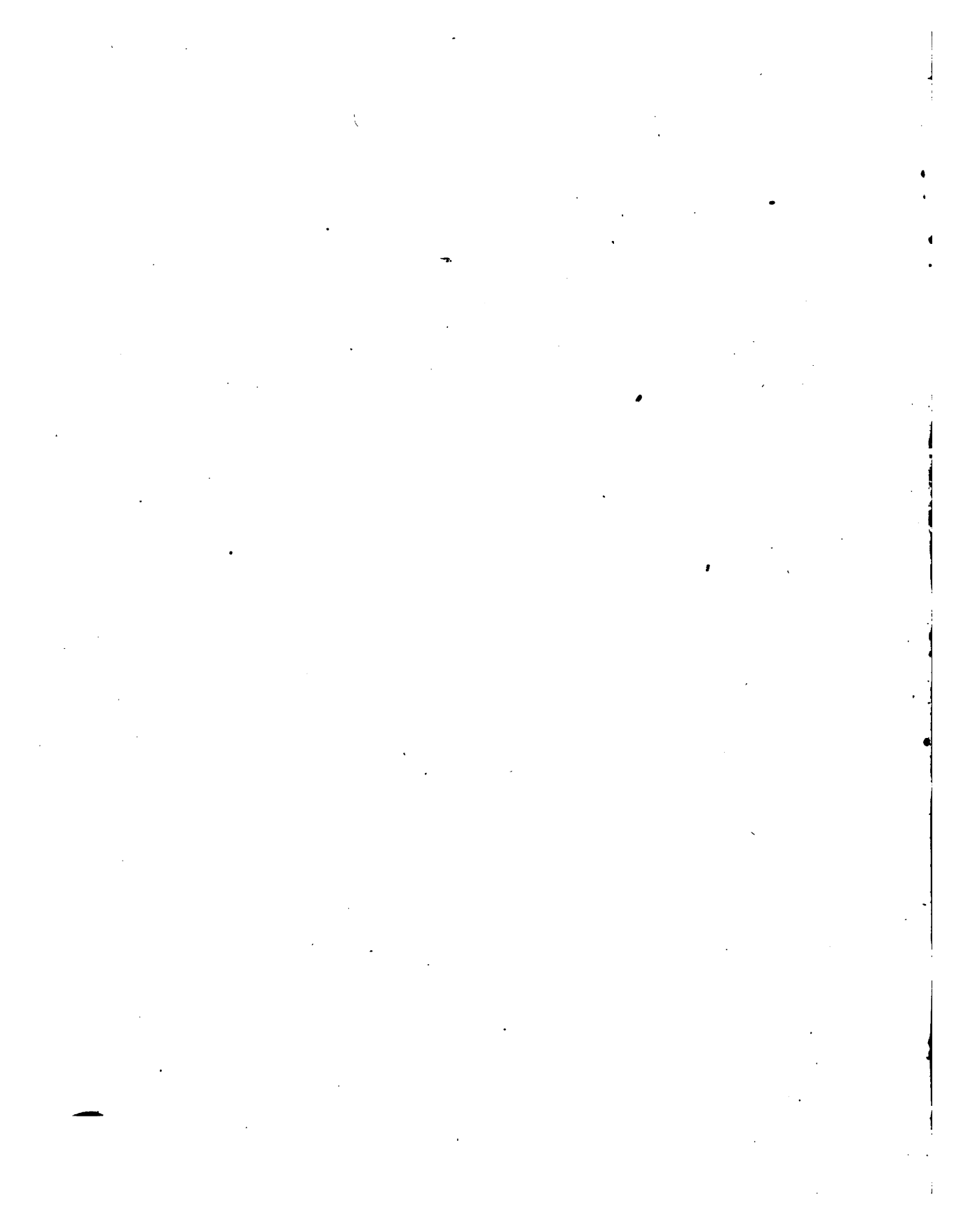
Span 1710.12

DEN PYRENÆISKE HALVØ,

sammenlignende geographisk Studie efter

Shems-ed-Dîn-Dimishqui og Spansk-Arabiske Geographer.

Ved

A. F. Mehren.

KJØBENHAVN.

Trykt hos J. H. Schultz.

1864.

Span 1710.12

1710.12

Harvard College Library
Riant Collection
Henry Lillie Pierce Fund
Feb. 28, 1900.

Forord.

At dette Aars Universitetsprogram indeholder en ny Prøve af samme arabiske Geographs Værk, hvoraf allerede tidligere er meddelt Palestinas Beskrivelse, haaber jeg, vil undskyldes ved de særegne Omstændigheder, der have bestemt dette Studie til academisk Leilighedsskrift. En længere Tids Upasselighed nødte en Collega til at opgive det til Program oprindeligen bestemte Arbeide, og da imidlertid kun 4 à 5 Uger endnu vare tilbage til Reformationsfestens Afholdelse, blev det nødvendigt at vælge en anden, tidligere forberedt lille Afhandling. Det er kun paa denne Maade, at dette nye Afsnit af Dimishquis geographiske Arbeide, en *Beskrivelse af Spanien*, her fremkommer. Valget af dette Land forekom mig ret passende, idet det ligger os nærmest, og det maaske dog kan vække en lidt almindeligere Interesse at se den historiske Oprindelse til en Del geographiske Bestemmelser, vi som oftest indpræge i vor Hukommelse uden at fatte deres Betydning, og endnu mindre henføre til det Folk, der i en lang Periode af Middelalderen, under den christelige Litteraturs kun høist partielle Fremblomstren, gjenopvakte den græske Videnskab og fremstillede et eiendommeligt, næsten alle den menneskelige Videnskabs Fag omfattende Culturliv. Den Pyrenæiske Halvø og Sydfrankrig minde endnu ved Monumenter, Sprogeiendommeligheder, Beboernes Sæder og særegne Litteraturforhold om, at Menneskehedens Udvikling, ligesaalidt i Middelalderen som i Nutiden, afsluttes indenfor bestemt afstukne Grændser; ved de tilsyneladende mest uensartede Elementers Sammenstød frembringes en Gjæringsproces, hvoraf et fornyet Culturliv fremblomstrer, og hvori hver Nation i Forhold til sin Livskraft tager sin virksomme Del. Constantinopel har, indtil vor Tid, afløst Granada, et sørgeligt Bytte! Skulle vi imidlertid betragte det ene som en Svaghed i de christelige Staters høiere Politik, at denne Kløft i Europa ikke udjævnes med Sværdet? Den hellige Krig *al-Djihād* er et af Islams vigtigste Bud, og desuagtet er denne Religion i Begreb med overalt at vige Pladsen; ved en høiere Cultur at hæve de ufordragelige Modsetninger, synes at burde være Christendommens Vei, der med større Sikkerhed fører til det attraaede Maal.

Idet jeg ved det foreliggende Arbeide kan henvise til den tidligere Afhandlings Indledning med Hensyn til Alt angaaende den arabiske Forfatters Levetid og ydre Livsbetingelser, er Beskrivelsen af den Pyrenæiske Halvø ordnet paa samme Maade som den over Palestina og Syrien, idet Bjerge og Floder ere behandlede før Landets Inndeling i Provinser og Opregningen af de enkelte Stæder. Da imidlertid nærværende Geograph, født i Damask, som oftest er noget kort i Beskrivelsen af et ham fjerntliggende og mindre bekjendt Land, har jeg tilladt mig at udfylde denne Mangel dels ved Parallelsteder af Spansk-Arabiske Forfattere, hvis Benyttelse var mig mulig, dels ved at forudskikke en almindelig Indledning. Denne sidste har jeg taget af et, som jeg forudsatte, ikke tidligere benyttet Haandskrift paa det kgl. Bibl. (Cod. Arab. CIV = 27 in fol.), der i Katalogen har Titelen: „fragmentum descriptionis Hispaniæ, auctore ignoto;“ paa sidste Blad er med de Sacy's Haand tilføjet: „fragmens et extraits d'une description de l'Espagne, 6 Cahiers“. Efter at jeg havde mærket mig, hvad jeg kunde benytte, viste dette Brudstykke sig at være det hele 1ste Capitel af *Maccaris* store Kildeværk, udg. paa Arabisk under Titel: *Analectes sur l'histoire et la littérature des Arabes d'Espagne* par M. M. Dozy, Dugat, Krehl et Wright, det samme, der allerede tidligere i Haandskrift er lagt til Grund for „*the history of the Mohammedan Dynasties in Spain by Gayangos*, London 1840. Dem, som maaske ville benytte dette lille Arbeide paa en strengere videnskabelig Maade, tillader jeg mig derfor ved de enkelte Afsnit at give nøiagtige Henvisninger til denne Udgave af Maccari, der i det Hele taget Intet lader tilbage at ønske, ligesom jeg endelig med Hensyn til Dimishquis arabiske Text nu ved den store og imødekommende Interesse, det *Keiserlige Academi i St. Petersborg* viser de orientalske Studier, ser mig istand til at citere min Udgave af *Shems-ed-Din Dimishquis Cosmographi*, der foreligger trykt efter det keiserlige Academies Foranstaltning, og som forhaabentlig, efter Tilendebringelsen af Indices og Fortalen, endnu inden Aarets Udgang vil komme i Boghandelen.

Den 28de October 1864.

A. F. Mehren.

Djezirat el-Andalus.

(Den Pyrenæiske Halvø).

A. 1) Beliggenhed og physiske Forhold.

Efter Ibn-Said kommer Navnet „Andalus“ af en af Japhets Efterkommere, *Andalus* b. *Tubál* b. *Jafét*, som nedsatte sig her, ligesom hans Broder *Sebt*, der drog til det overfor liggende Land, har foranlediget Benævnelsen af den Nordafricanske Stad *Sebta* (Ceuta); efter andre Historikere som *Ibn-Nazzám* udledes Navnet af et Folk „Andalush“ (Vandalerne), som vare Landets ældste Be-

Med Hensyn til Indholdet s. Maccari p. 81. — *Ibn Said Ali Abu-l-Hasan* er en af de berømteste Spansk-Arabiske Historieskrivere, hvis geographiske og historiske Arbejder høre til Abulfedas vigtigste Hilder. Han var født i Granada 610 Hedj. = 1214 Chr. og døde i Tunis 685 = 1286. *Al-Maccari*, *Ahmed* b. *Muhammed*, i Almindelighed kaldet *al-Makkari* efter en lille By *Makkarah* ikke langt fra *Telemsan*, har ligeledes optaget en stor Del af *Ibn Saïds* Værk i sine Samlinger til Spaniens Historie, udgivne under den i Forordet nævnte Titel. Dette Arbejde har en overordentlig Vigtighed for Spaniens Historie under Islam, uagtet det ikke er selvstændigt, men kun en Samling Brudstykker af de bedste Forfattere, ordnede chronologisk. De hyppige Gjentakelser af samme Indhold gjøre det undertiden trættende og forstyrre Opfattelsen af Indholdet. *Makkari* døde 1041 = 1631 i *Cahira*. — Araberne have, som det jo er tilstrækkeligt bekjendt ogsaa med Hebræerne fra det gl. Testamente, stærk Tilbøielighed til at afslutte alle genealogiske Undersøgelser ved at personificere en Stamfader til vedkommende Land og Folk; at Navnet *Andalus* kommer fra Vandalerne, er høist sandsynligt; formodentlig har kun Egnen om *Algeziras*, hvorfra de satte over til Africa, ført dette Navn, som da Araberne anvendte paa den sydlige Del og senere paa hele Halvøen. — Historieskriveren *Ibn-Nazzám* er mig ubekjendt. — Den Bjergkjæde, der efter de Arabiske Geographer danner Vandskjellet, er, som let ses, de Iberiske Bjerge, der naae op til Kjæden *Sierra d'Albarrazin* og tabe sig mod N. ovenfor *Ebros* Kilder ved Forening med *Pyrenæerne*.

boere. Formen Andalus er arabiseret, idet „sh“ er forandret til „s“ („Andalus“.) Efter Spanske Geographers Anskuelse deles Andalusien i 2 Hoveddele: en *östlig*, der strækker sig fra *Todmir* (Murcia) imod Nord til henimod *Zaragoza*, og hvis Floder alle løbe ud i Middelhavet; en *vestlig*, der beskylles af Oceanet, som optager alle dens Floder. I den östlige Del bringe Östenvindene Regn og Frugtbarhed, hvorimod Vestenvindene have samme Virkning for den anden; i denne sidste have Bjergene en Skraaning imod Vest, hvorimod de i den förste strække sig i Retning fra N.V.—S.O. med Skraaning imod Öst, saa at Floderne, som udspringe fra disse Bjerge, og hvoraf nogle løbe imod S.O., andre mod Ö., alle tilsammen falde i Middelhavet. I de nordvestlige Dele af Andalusien som Galiciernes Land og de tilgrændsende Provinser løbe alle Floderne i nordvestlig Retning og falde i Oceanet. Disse to Dele, der tilsammen före Navnet Andalusien, ligge udenfor det 3die Clima, hvorimod det 4de omfatter den sydlige Kyst og de nærmest tilgrændsende Provinser som *Cordova*, *Sevilla*, Murcia og Valencia; dette Clima, der beherskes af *Solen*, strækker sig videre udover Sicilien og Öerne paa samme Bredegrad. Det 5te Clima omfatter *Toledo*, *Zaragoza* og Alt paa samme Bredegrad indtil *Aragon*, der ligger N. for *Barcelona*; det strækker sig videre over Rom og de tilgrændsende Distrikter, skjærer Havet ved Benadiket (den Venetianske Havbugt) og gaaer til Constantinopel; det beherskes af *Venus*. — Det 6te Clima omfatter Landene paa Andalusiens Nordkyst, som beskylles af Oceanet, en Del af *Castilien* og *Portugal* og Alt,

Til Indholdet s. Makkari p. 85, 88, 189.

De 7 Climaer stode som de enkelte Timer i Døgnet efter de seldste geographiske Forestillinger under Indfyldelse af de 7 bekjendte Himmelleger, der derfor siges at beherske dem; s. min Fremstilling af de Semitiske Folks geograph. Kundskaber (Annaler for nord. Oldkyndighed 1858) p. 76, 96.

hvad der hører til samme Bredegrad og gaaer hen over *Burdján*, *Slave-* og *Russer-Landene*; det beherskes af *Mercur*. — Det 7de Clima naaer ikke til Andalusien, men gaaer hen over Oceanet, der beskyller den nordlige Kyst, og omfatter *Ankilterra* (Engelland) og Öerne paa samme Bredegrad tilligemed Dele af *Slavelandene* og *Burdján* (Bulgharerne ved Donau); heri ligge *Thule*, *Bjergenes* og *Qvindernes Ö*, *Russernes* og *Bulgharernes Lande*; det beherskes af *Maanen*. — Andalusiens Udstrækning er efter de fleste Geographers Mening i Længden 30 Dage og i Bredden 9 Dage; det gennemskjæres af 40 store Floder og er rigt paa Kilder, varme Bade og Metaller; man tæller omtrent 80 Stæder af 1ste Rang og mer end 300 af 2den Rang foruden en utallig Mængde Borge, Fæstninger og Landsbyer. Man angiver saaledes, at ved *Sevillas Flod* (*Guadalkivir*) ligger henimod 12000 Landsbyer. Intetsteds paa Jorden finder den Rei-

Burdján synes efter Beskrivelsen hos Ab., Reinaud p. 283, 313 at betegne Bulgharerne ved Donau; da imidlertid disse Folk forekomme under det tilsvarende „Eulghar“, er Navnets Oprindelse meget uvis. Det forekommer mig at staae i Forbindelse med „Burgundioner“, et Fællesnavn for nordlige barbariske Folkefærd hos Middelalderens Forfattere. Lelewel i Géogr. du moyen âge III. p. 143 udleder det fra det Slaviske.

Qvindernes Ö eller *Amazonøen* har sin Oprindelse fra nordiske Legender s. „de Semit. Folks geogr. Kundskaber“ p. 188. — Det arabiske Ord for „Landsby“ „*al-karjat*“, er gaaet over i Spansk til Formen „*alceria*“ eller „*alqueria*“ „en stor Landeiendom“; lignende geographiske Betegnelser forekomme meget ofte i det Spanske, laante fra det Arabiske, f. Ex, „*Almaden*“, „en Bjergmine“; de mange Sammensætninger med det Arabiske „*Kal'at*“ „Fæstning, Borg“, f. Ex. *Calatrava*, *Calatayud*, og *Wádi* (Sp. Guad = Flod); *Alcantara* (Broen), „*Almunya*, *Almunia* eller *Amuiya*“ „en Have“, „*Albufera* eller *Albuhera*“ „en lille Sø“, „*Almarjal* og *Almarcha*“ „en Eng“; „*Azud*“ „en Dæmning“ (Ar. „es-sudd“), foruden en Mængde lignende Ord, vi tillade os leilighedsvis at anføre i det Følgende; det her i den Arabiske Text forekommende Navn paa Gjæstgiversted „*funduk*“, af græsk Oprindelse, er ligeledes gaaet over til det spanske „*Fonda*“. — Den her nævnte Forfatter *al-Yasa* b. *Isa al-Ghafiki* fra Valencia levede i Malaga, men forlod Spanien 1164 og døde i Orienten 1179; han efterlod et bekjendt historisk-geographisk Værk over Spanien o: Hadji Chalfa t. II. p. 150. *Masudi*, en af de berømteste arabiske Historieskrivere, døde 956 Ch.; hans historiske Encyklopædi udgives for Øieblikket under Titel „les prairies d'or“ af det Asiat. Selskab i Paris.

sende som her paa een Dag 3 à 4 større Byer; reiser man fra *Sevilla*, har man kun $1\frac{1}{2}$ Dags Reise til *Xeres*, en blomstrende Stad; omtrent i lignende Afstand ligger *Djesirat-al-khadhra* (Algeziras) og i lignende Afstand fra denne igjen *Malaga*. Man har ikke nødig at reise 2 Parasanger uden at finde rigeligt Vand, og overalt, hvor man kommer hen, paa øde Strækninger, i Skove, Dale og paa Bjergene finder man Gjæstgiversteder, der forsyne med Brød, Frugter, Ost, Kjød, Fisk og andre Fødemidler. Efter et andet geographisk Værk har Andalusien 40 Dages Reise i Længden og 18 i Bredden, en fra den foregaaende noget forskjellig Angivelse. Med Heusyn til *Ibn-el-Yasas* Angivelse, der i Overensstemmelse med Masudi antager Andalusiens Udstrækning i Længden fra *Arbuna* (Narbonne) til *Oshbuna* (Lissabon) omtrent 60 Dage eller 2 Maaneder, maa vi bemærke: for det Første, at denne Beregning forudsætter Narbonne som hørende til Andalusien, hvilket ikke er Tilfældet; dernæst at Angivelsen 60 Dage er en aabenbar Overdrivelse, i det Mindste naar regnes efter en dygtig Hests Trav. Det rigtige Maal har, som oven anført, Edrisi, med hvem de Fleste ere enige, nemlig lidt over 30 Dage, hvilket ogsaa stemmer temmelig overens med *al-Hidjâris*

Til Indholdet af Ovenstaaende s. Maccari p. 82-83. — *El-Hidjâri*, ligeledes en historisk-geographisk Forfatter, havde dette Navn af sin Fødeby *Wadi-l-Hidjâret* = *Stenstrømmen* = *Guadalaxara*; han døde 591 Hedj. = 1195 Chr., s. Hadji Ch. t. II. p. 151; V. p. 544. Idet en Dagsreise er henved 10 Parasanger, udgjør altsaa 1000 Mile eller $333\frac{1}{3}$ Par. lidt over en Maanedes Reise; Bredden imellem Middelhavet og Atlanterhavet angives af Edrisi (Geogr. t. II. p. 5) til 5 Dagsreiser; det her angivne Tal, udtrykt i Cifre, beroer maaske paa en Skrivfeil. Det store Land er det Frankiske Rige efter dets Grændser under Carl den Store; denne Benævnelse forekommer i historiske Værker og Digte fra Middelalderen. — *Ar-Râzi*, *Ahmed b. Muhammed*, kaldet saaledes efter sin Faders Fødeby *Ray* i Persien, var en af de berømteste Spansk-Arabiske Forfattere fra det 4de Aarh. Hedj. og efterlod et Værk over Spaniens Historie, der ligeledes hører til Makkaris mest benyttede Kilder. Omtrent samtidig med ham levede *Ibn-Haijan*, f. i Cordova 397 Hedj. = 1007 Ch., † 1076; han er ligeledes Forfatter til et Værk over Spaniens Historie, s. Casiri Bibl. Ar. t. II. p. 30, 153. I den

Beregning, efter hvilken Afstanden imellem *al-Hâgiz* (∴ *Grændsen* eller *Pyrenæerne*) og *Oshbuna* sættes til 1000 Mile (= $333\frac{1}{3}$ Paras). Landets mindste Brede i det nordostlige Hjørne, langs med *Pyrenæerne*, hvor den ene Kyst beskylles af Middelhavet, den anden af Oceanet, er kun 40 Mile ($13\frac{1}{3}$ Paras.); netop derfor benævnes Landet i Almindelighed *al-Djezirat* (∴ „Öen“), skjönt det i Virkeligheden ikke er nogen Ö, men hænger sammen ved *Pyrenæer-Isthmen* med det *Store Land* (*Frankrig*); Andalusiens Brede, efter en Linie trukken gennem Midten af Landet og skjærende Toledo, angives til 16 Dage. Landet har Form af en Trekant; kun er man uenig med Hensyn til Grændsen, der danner det nordostlige Hjørne: nogle Geographer som *Râzi* og *Ibn-Haijân* sætte dette ved *Arbuna* (*Narbonne*), der ligger ligeoverfor Byen *Burdil* (Bordeaux), efter Andre er det kun at søge i Retningen af *Arbuna*; Sagen er imidlertid afgjort ved *Edrisi*, der er den paalideligste Autoritet paa Grund af hans gjentagne Reiser til Søes og til Lands og hans vidt udbredte geographiske Kundskaber. Efter hans Anskuelse høre *Arbuna* og *Barcelona* ikke til Andalusien; det nordostlige Hjørne er at søge paa Middelhavets Kyst imellem *Barcelona* og *Tarragona* ved et Sted, kaldet *Zanilkâto* (∴ *Rubricato* = *Llobregat Mayor*), hvor Grændseskjellet befinder sig imellem Andalusien og det *Store Land* med alle

Arab. Text staaer det „sydostlige Hjørne” istedetfor „det nordostlige”, hvilket, saafremt det ikke maa anses som en fra Forfatteren hidrørende Uagtsomhedsfeil, i al Fald kan forsvares ved, at det kun er *Pyrenæerne*, der her komme i Betragtning; naar det nord-vestlige Hjørne er *Burdil* (Bordeaux), bliver det syd-ostlige *Narbonne*.

Ordet „*Zanilkâto*” skrevet med Arabiske Bogstaver نلقاطو; kan med Forandring af de diakritiske Punkter, der ved Egennavne ere temmelig betydningsløse, ligesaa let læses بلقاطو, ∴ *Rubilkâtho* = *Rubricato*, det nuværende *Llobregat Mayor* N. for *Tarragona*. *Pyrenæerne* kaldes i Almindelighed af Arabiske Geographer „*Portbjergene*”; at Bjergpassene ere aabnede med Kunst, hører til Sagnhistorien, der ved denne Leilighed udsmykkes paa forskellige Maader.

Sprogene; herfra udgaar nemlig Bjergkjæden Bort med Portene, som en romersk Keiser aabnede med Ild og Staal; før gaves ingen Forbindelse til Lands imellem Andalusien og det Store Land. Disse Portpasse ere i lige Linie med den Del af Kysten, ligeoverfor hvilken Öerne *Mallorca* og *Menorca* befinde sig; Bjergkjæden strækker sig henimod 40 Mile fra Syd imod Nord op imod *Burdil* (Bourdeaux) ved Oceanet i Frankernes Land, der her trækker sig stærkt tilbage i Forhold til Nordkysten af Andalusien. Det andet Hjørne af Trekanten imod Nord-Vest ligger i *St. Jago* paa Kysten af Galicien, hvor Öen „*det store Britannia*“ begynder. Havet antages her at passere et Sund imellem begge disse Lande (Galicien og Engelland), skjönt Andre betragte dette Hav, der naaer op til *Burdil* (∴: det *Biscayiske*), som en afsluttet og lukket Bugt af Oceanet. I *St. Jago* er ved Foreningspunktet af begge Havene i det omtalte Sund et Afgudsbillede opreist, ligt det i *Cadiz*. Det 3die Hjørne er endelig i Nærheden af „*Djebel el-Agarr*“ (det straalende Bjerg *Taraf el-agarr* eller *Trafalgar*) med Afgudsbilledet i *Cadiz*; fra S. V. strømmer her *Bahr-es-Zukák* (*Stræde-Havet* ∴: Strædet ved *Gibraltar* med *Middelhavet*) ind fra Oceanet og beskyller hele den sydlige Kyst af Andalusien, indtil det naaer det første Hjørne, Udgangspunktet for Pyrenæerne imod S. O.

Efter sin Beliggenhed i Udkanten af det 4de Clima imod Vest

Trafalgar er kun en Fordreielse af det Arabiske طرف الأغر ∴: det „lysende Bjerg“, fremstaaet paa en lignende Maade som *Gibraltar* af *Djebel-Thárik* ∴: Thariks Bjerg; en undertiden forekommende Forklaring af *Trafalgar* som „*Hulebjerget*“ „*Tharaf el-ghâr*“ er urigtig. — Til Indholdet af det følgende Stykke om de climatiske Forhold s. Makkari p. 82, 83-84. — *Mahaleb* omtales meget ofte i medicinske og botaniske Værker og oversættes i Almindelighed ved „*Cerasus amara sylvestris*“, paa Dansk „*Weichselrørstræ*“. Træet ligner et *Apricostræ* og bærer en Frugt, der anvendes til Røgelse; det angives ogsaa at findes i Adherbeidjan.

har Andalusien en frugtbar Jordbund og en herlig Vegetation, overalt er det gjennemskaaret af store Floder og rigt paa Kilder, intet giftigt Kryb findes her, Luften er tempereret af milde Vinde, Foraar og Efteraar, Vinter og Sommer ere milde og lige behagelige; ingen Aarstid har noget Fortrin, og ingen nogen Mangel i Sammenligning med den anden; Frugternes Høst varer uafbrudt næsten hele Aaret igjennem, uden at ophøre til nogen Tid. Kysten ved Havet og de tilgrænsende Dele af Landet bringe de tidlige Frugter, hvorimod i det indre Land og i Bjergegnene med et lidt koldere Clima Frugterne modnes i Mængde noget sildigere. Velsignelsen strømmer uafbrudt igjennem Landet til enhver Tid, og næsten aldrig savner man Frugter. Det frembringer Planter, eiendommelige for Indien, Kryderiernes Land; deriblandt fremfor Alt *Mahaleb*-Planten, som indeholder den fortrinligste af alle Aromaer, og som kun findes i Indien og Andalusien. Det forener Fastlands- og Sö-, Slette- og Bjerg-Clima; tæller i Mængde blomstrende Stæder, Fæstninger, Borge og Slotte. Man siger derfor som en Art Ordsprog, at, da Herren har forment de Christne det himmelske Paradis, gav han dem som Erstatning et jordisk, denne herlige Have, der strækker sig uafbrudt fra Andalusiens Vestkyst beskyttet af Oceanet, indtil Strædet ved Constantinopel. Alle Slags Nöddetræer, Castanier, Pistacher, Ahorn og lignende Træer, der egne sig for et kjøligt Clima, voxe sammen med Bananer og Sukkerrøret, de sidste især ved Kysterne, hvor Sötemperaturen udbreder en mildere Varme; kun Palmen fattes. Abu Obeidah characteriserer i Korthed Andalusien saaledes: „Det ligner *Syrien* i Jordbund og Luft, *Jemen* i mild og ensartet Temperatur, *Indien* i sine Aromaers Duft, *Ahwáz* i sin rige Skatteevne, *China* i sin Metal-

Sukkerrøret blev indført af Araberne i Spanien og dyrkes endnu om Granada; Ordet „Sukker“ kommer fra det Arabiske og er herfra gaaet over i det Latinske; Bananen

rigdom og *Aden* i Velsignelsen af sine Kyster. Det ligger i det midterste Clima (det 4de af 7) og holder Mellemveien; Mellemveien er jo den bedste!“

Det være os tilladt at slutte Skildringen af Andalusiens Clima med en Digtets Beskrivelse:

„O hvor skjøn er Andalusien, og hvad den omfatter af Boliger og Egne!“

„Aldrig vil jeg glemme denne skjønne Ö i Aarenes og Tidernes Løb;“

„Dens Foraars Blomsterpragt er et Silketeppe, broderet med vidunderlige Farver;“

„Vestenvinden gaaer elskovssyg hen over Engene, og de to Have kaste de lette Bølger imod dens Kyster;“

„O hvor den er skjøn, naar Duggen lader Perler nedregne mellem Roser og Basilicum,“

„Naar dens Floders Arme udstrække Anemoner til Vandreren, der søger en Læskedrik;“

„Medens Fugle istemme en Vexelsang, skjulte i Træernes sammenflettede Löv!“

„Ikke nogensinde besøgte jeg den uden at hilses af Orangens og Liliens Blomsterbæger.“

„I mange Lande har jeg dvælet siden, men intet har behaget mig efter Andalusien.“

kaldes paa Spansk endnu *mussa* efter det arabiske *موز*. *Ahwáz*, et til Persien hørende Distrikt, er det samme som *Khuzistan*.

(Arab. Text.)

S. Cod. Arab. CIV. fol. 25 v. og Makkari t. I. 140 par W. Wright.

يا حسن أندلس وما جمعت لنا فيها من الأوطار والأوطان

تلك الجزيرة لست أنسى حسنها - بتعاقب الأحيان والأزمان

2) Produkter af Dyre- og Planteriget, Mineralier.

I Omegnen af *Dilâja* (Dalias), som ligger i Distriktet *Albusherat* (*Alpuzarras*), findes en Art *Aloe* kaldet „*Alendjudj*“, der er lig den Indiske i Renhed og Lugt; en lignende voxer paa et Bjerg ved *Okhshunbah*, der udbreder en liflig Lugt, naar man antænder den; paa Bjerget *Monte-Leon* findes den allerede omtalte Plante „*al-mahaleb*“ (*cerasus amara sylvestris* = Weichselsrørtræ); *Cost* og *Sunbul* (*Nardus*) voxe paa mange Steder; *Gentian*, en kostbar Rod, udføres til alle Lande fra Andalusien; *Myrrha* findes af udmærket Qualitet i Omegnen af *Calat-Eyyub* (*Calatayud*); den bedste *Rav* ved *Shidunah* (*Sidonia*); en Drachme af denne Art gjælder flere

نسج الربيع نباتها من سندس — موشية بدائع الألوان
وغدا النسيم بها عليلها هاتما — بربوعها وتلاطم البحران
يا حسنها والطلّ ينثر فوةها — دررا خلال الورد والبرجان
وسواعد الأنهار قد مدت إلى — ندماتها بشقائق النعمان
وتجاوبت فيها شوادي طيرها — وأنتقت الأغصان بالأغصان
ما زرتها إلا وحياتي بها — حدق البهار وأنمل السوسان
من بعدها ما أعجبتنى بلدة — مع ما حلت به من البلدان

Navnet paa Blomsten *Anemon* er sandsynligen afledet af det arabiske „*Shakk en-Nomân*“ : „*Nomans Blomst*“, saaledes kaldet, fordi denne nordarabiske Fyrste i Hira især yndede den; s. *Essai sur l'hist. des Arabes* par Caussin de Perceval, t. II. p. 156.

Til Indholdet s. Makkari p. 90-91; 123-25.

Albusherat : „de fede Græsgange“ er gaaet over til det spanske *Alpuzarras*; Navnet har Intet undtagen den arabiske Rod tilfælles med det senere forekommende „*Djebel el-Beshâret wal-Fath*“, idet Beshâret (eg. Glæde : „Glædens og Seirens Bjerg“) her kun er

Drachmer af den indførte. Den bedste *Kermes* kommer ogsaa fra Andalusien og udføres navnlig fra *Sevilla*, *Leblah* (Niebla), *Sidonia* og *Valencia*, hvor det samles i Egeskovene. I Omegnen af *Lorca* i Provinsen *Todmir* (*Murcia*) findes den bedste *lapis lazuli*, og i Nærheden af Cordova, som ogsaa i Bjerget *Shahiran* Ö. for Vera, Beryll; en Art Ædelsten, kaldet *Bedjâdi*, (hørende til Hyacinthen) i et Bjerg ved *Oshbunah* (Lissabon), hvilket straalere om Natten, som oplyst af Fakler; den røde *Hyacinth* i Bjerget *Mont-Mayor* ved Malaga, men rigtignok kun i saa smaa Stykker, at de ikke kunne anvendes; en Sten, der ligner den røde *Hyacinth* af forskjellige Farver, og som modstaaer Ild, findes i Omegnen ved *Bedjânah* (Pechina)

en Fordreining af det Spanske „Sierra” („Sjag”), foretagen for at faae en passende Betydning paa Arabisk af dette Ord; man satte da et „b” foran og fœiede desuden Ordet „Fath” o: Erobring til. — *Alendjudj* forklares i større Lexica ved en Aloe Art. *Okshunbah*, eller med falske diakritiske Punkter *Okshûniyah*, er en Fordreining af Ossonoba, der antages at svare til det nuværende *Estombar*, efter Andre til Faro i Provinsen Algarve. (Dette sidste Navn betyder eg. „Vesten”, el-gharb paa Arabisk). — *Monteleon*, en lille By i Jaen. — *Kalat-Eyyub* = Calatayud i Aragonien. — *Shiduna*, hvis Distrikt strakte sig fra Mundingen af Guadalkivir til Gibraltar, er afledet af Romernes *Asido*; Hovedstaden i dette Distrikt var det nuværende *Medina-Sidonia*, hvis egentlige Navn var *Calsana*; Byen *Xeres* synes derimod at svare til *Asido*, idet Navnet er en Forkortning af „*Cæsar*is *Asidona*”. — *Niebla*, tilforn *Ilipia*, V. for Sevilla. — *Todmir* er hos Araberne *Murcia*, der benævnedes saaledes efter *Theodemir*, Gouverneur i Murcia paa Invasionens Tid. S. Dozy, l'hist. des Muselmans d'Espagne II, p. 40. Forklaringen af dette Navn som Palmestad = *Tadmor* er falsk og urimelig. — *Vera*, N. O. for Almeria; Bjerget *Shahiran* er mig ubekjendt; af det arabiske Bellur (Beryll) kommer det spanske „*abalorio*”, en Art Glasperler. — Ædelstenen *Bedjâdi*, en simplere Art *Hyacinth*, beskrives omstændeligen af Dimishqui, s. min Udg. p. 64; den er mærkerød og dunkel, naar den kommer ud af Minen, men faaer Glands ved Slibning; den findes paa Ceylon og i Bedakhshan ved Balkh; der gives ogsaa en gul og en opal, der er glasagtig. — *Pechinah* N. for Almeria, lidt mod Ø. ligger Landsbyen *Nijar*. — *Shadenah* eller „*Shadenadj*” forklares i Lexica ved Blodsten; den følgende „*lapis Judaicus*” beskrives af Avicenna s. Udg. Rom 1493 p. 180: „Den har Form som en Nød, en Mandel eller Daddel, er sribet paa langs og paa tværs”; den synes at ligne den saakaldte „*lapis eburneus*” [العاجي], der bruges som blodstillende Middel. — Fæstningen *Bunt* forekommer oftere som hos Abd.-ul-Wâhid al-Marak. p. 41 og hist. Abbad. II. p. 212; den svarer rimeligen til *Alpuente* i Nærheden af Granada. — *Ubedha* imellem Guadalkivir og Guadalimar.

i en Grube kaldet *Karjet en-Nashirat*; *Magnetsten* i Provinsen *Todmir*; Stenen *Shâdenah* (Blodsten), der anvendes til Forgyldning, er hyppig omkring *Cordova*; *Jödesten* (lapis alagi, eller lapis eburneus), et Middel mod Stensmerter, i Omegnen af Fæstningen *Bunt*; *Guldmarkasite*, der ikke har sin Lige i Verden, og som udføres til alle Lande, i *Ubedas* Bjerge; *Magnesia* og *Talk* ere desuden meget hyppige. *Perler* fiskes ved *Barcelona*, men ere ikke gennemsigtige; en mindre Art ved *Vera* i Provinsen *Almeria* faaes i saa stor Mængde, at man i mindre end en Maaned vinder henved 80 Rubh. Af *Guld* findes en Del i Floden ved *Lárida* (∴ Segro), som ogsaa paa Kysten af *Oshbuna* (*Lissabon*) og især i Omegnen af *St.-Yago*, Hovedstaden i *Galicien*; *Sölominer* ere hyppige især i Provinsen *Todmir* (*Murcia*), i *Alhammah* Bjergkjæden (*Al-hama la seca*) ved *Bedjana* (*Pechina*) og i Distriktet *Kartash* (?) ved *Cordova*; ved *Okshunbah* (*Ossonoba* eller *Estombar*) findes udmærket *Tin*, der ligner *Sölv*, som ogsaa paa Grændsen af *Frankrig* og i *Leon*; *Qviksölo*, der udføres til alle Lande, i Kjæden *Berânis*; *rödt og gult Svovl* er meget hyppigt; det bedste *Tutia* til at farve *Kobber* med (*Zinkoxyd*

Paa Arabisk kaldes den store Perle „*Lulu*“, den mindre „*Mordjan*“; *Rubh*, eg. en Fjerdedel ∴: $\frac{1}{4}$ Centner, er gaaet over i det Spanske under Formen *Arroba-Alhama la Seca* N. V. for *Pechina*. — N. for *Cordova* ere *Sölvminer*; hvor Distriktet *Kartash*, der nemlig ogsaa kan læses *Karish*, nærmere er beliggende, veed jeg ikke; Kjæden *Berânis*, der oftere forekommer, kan jeg heller ikke nøiagtigen bestemme; den synes at høre til *Talaveras* Distrikt. — *Elvira*, de Gamles *Illiberis* eller *Elîberis*, laa omtrent 3 Paras. N. V. for *Granada* ved den lille Flod *Cubila*, og gav den omliggende Provins Navn; den synes senere at have ført Navn af Fæstning „*Kastalla*“. Omtrent 1010, da Residentsen forflyttedes til *Granada*, sank *Elvira* ned til Landsby og blev 1364 given som Lehn til den berømte Historieskriver *Ibn-Khaldun*, Arabernes *Montesquieu*, smlgn. *Dozy* rech. I. p. 328. — *Al-Munakkab* er fordreiet til *Almuñecar*, Ø. for *Velez-Malaga*; det var her, *Abd-er-Bahman I.* Erobreren landede s. *Ab.*, *Reinaud* p. 174; Ordet „*almuñecar*“, har i Spansk faaet Betydning et *Vindruetorv*, ligesom det arabiske „*az-zebib*“ er gaaet over til „*azebibe*“ — Den her omtalte Art *Granatæbler* benævnes endnu saaledes paa Spansk *Granada safari* eller *zafari*; Navnet skal efter *Makkari* I. p. 305 komme af en *vis Safar*, der havde dem i sin Have. Cfr. glossaire des mots Espagnols et Portugais dérivés de l'Arabe par *Engelmann*. p. 96.

= Sp. Atucia) i Omegnen af Elvira ved *Paterna*, en ringere Art i Bjergene om *Cordova*; fra en *Antimonium-Mine* i Nærheden af *Tortosa* udføres dette Mineral i en Qualitet lig det fra Ispahan; Alun, Jern, Kobber produceres paa utallige Steder. I Bjergene om *Cordova* ere *Marmorbrud* af hvidt skinnende og rødt Marmor; et andet, hvoraf især forarbeides Söiler, findes i *Nashirat*; ved *Bagha* (Vega) i Provinsen Granada gives forskjellig farvet *Marmor*, rødt, gult, sort og stribet. — Fra *Almeria* udføres en Art Smaa-Sten (formodentlig *Agater*), der ligne Perler i Glands og have et prægtigt Farvespil; sædvanlig bruger man dem til at lægge i Vandpocaler.

Inden vi gaae over til at betragte Andalusiens Fauna, maae vi foruden de i det Foregaaende allerede nævnte Træ- og Frugtarter endnu udhæve som ganske eiendommelige for dette Land de forskjellige *Figenarter*, *al-käti*, (den Gothiske) og *esh-shari* (den haarede) i Omegnen af Sevilla, og *Malagafigenen*; om de to første Arter siger Ibn-Said: „Siden jeg forlod Spanien, har mit Öie ikke set, eller min Mund smagt noget Lignende“; desuden de to Arter *Rosiner*, *al-Munakkabi* og Honningrosinen, en Art *Granatæbler* (*Granada-Zafari*), *Blommer*, *Mandler*; Olietræet, der efter et almindeligt Sagn har nöagtigen forud bestemte Dage til at frembringe Blade, Blomst og Frugt, og utallige andre Frugter.

Efter Ibn-Said forekommer kypningen i Spanien Antiloper, vilde Geder og Æsler, Hornqvæg og lignende Dyr, som findes i koldere Egne; Löver derimod aldeles ikke, ligesaa lidt som Elefanter og Giraffer, der höre til de hede Climaer. Man finder i Spanien et vildt Dyr, kaldet „*Lub*“ (∴ lobo = Ulv), lidt mindre end den orientalske Ulv; den er meget blodtörstig og sönderriver Mennesker, naar den er hungrig; de Andalusiske Muldyr ere meget livlige, og Hestene stærkt byggede og skikkede til Krig, idet de, foruden at bære den

bevæbnede Rytter, selv ere forsynede med Pandser; de fra de sydlige Dele ere udmærkede Löbere. Af Rovfugle og andre Fugle forekommer en utallig Mængde, ligesom ogsaa af forskellige Arter Havdyr. Jeg har selv set, siger Ibn-Said, et saadant Havmonstrum, som indjog Söfolkene en saadan Skræk, at de bleve maallöse og frygtede for, at det skulde slaae Skibet om; det udstødte en höi Vandsöile i Luften af sin Mund.

Af Dyr der levere Peltsværk, have vi at omtale den saakaldte *Semmur* (Zobelen, men her, som ses af den fölgende Beskrivelse, forvexlet med Bæveren og Odderen), der efter al-Hidjari afgiver et kostbart Peltsværk og findes i Havet om Andalusien og Ankilterra (Engelland); den bringes til Zaragoza, hvor dens Skind forarbeides. Efter den beröimte Læge *Hamid b. Semdjun*, Forfatter af et Værk om de usammensatte Lægemedler, lever dette Dyr ved Middelhavet, og man benytter kun dets scrotum, der afskjæres, hvorefter man lader Dyret löbe. Undertiden hænder det sig, at et saadant Dyr en anden Gang træffer paa sine Forfölgere, og det undlader da ikke at kaste sig paa Ryggen, for at vise Jægerne, at det mangler, hvad de söge, og da at kunne slippe bort. Dette Dyr kaldes ogsaa *Djundi-badester*, og det Lægemedel, som erholdes af dets scrotum, er meget kostbart og bruges i mange Tilfælde især i de *kolde* Sygdomme, da det hörer til de törre og hede Lægemedler af 4de Grad. Et andet Dyr ved Navn *Conilio* (Conejo = Canin), noget mindre end Haren, finere af Kjöd og blödere i Haar, afgiver et meget brugt Peltsværk,

Det arab. Ord paa Krigshest **الحصان** (Hisân) gjenkjendes i det Spanske „alazan“ fr. „alezan“ med speciel Betydning „en gul Hest“. — *Es-semmur* „Zobel“ beskrives ret nøiagtigt af Dimishqui (s. min Udg. p. 106, 145, 147), som angiver dens Opholdssted ved Eguene om det Sorte og Caspiske Hav; han adskiller dette Dyr rigtigheden fra „Djundi-badester“ ∴ Bæveren, som findes ved Bredderne af Volga. — Lægen *Hamid b. Semdjun* levede i det 4de Aarh. Hedj. i Spanien, s. Gayangos hist. of the Mah. Dyn. I. p. 391.

som anvendes af Indbyggerne, baade Christne og Muhammedanere; dette Dyr forekommer ikke i Berberlandene (Nordkysten af Africa), undtagen saavidt det er ført over til *Sebta* (Ceuta) og har her begyndt at acclimatisere sig. I den sidste Tid er det endog bragt til Tunis, Hovedstaden i Ifrikia.

3) Industrielle Forhold.

Manufacturer og Fabriker have naaet en høi Grad af Fuldkommenhed i Andalusien, og de, som have havt Leilighed til at iagttage dem, udbrede sig i lange Lovtaler herover. Vi nævne her kun de vigtigste; deriblandt høre *Guldbroderierne* i *Almeria*, *Malaga* og *Murcia*, der ved deres fuldenkte Arbeide sætte Östens Folk i Forundring; i *Tentálat* (?), hørende til *Murcias* Distrikt, forarbeides kostbare Tæpper, som skattes meget i Orienten; i *Granada* og *Bastha* (*Baza*) en Art *Silkefitt* i brogede Farver, som anvendes til Klædningsstykker; i *Murcia* *stukne Tæpper* og *flettede Maatter* af udmærket Arbeide, desuden alle Slags Gjenstande af *Messing* og *Jern*, henhørende til Damefornödenheder, som Knive og Saxe, damascerede med Guld, som ogsaa forskjellige *Sorter Vaaben*, der opvække almindelig Beundring og udføres til Africa og andre Lande; samme Stad, *Almeria* og *Malaga* ere beröimte ved *Glasarbeider*, glaceret og forgyldt *Faience*. Andalusien er ogsaa bekjendt ved en eiendommelig Art indlagt Arbeide, som gaaer i Orienten under Navnet „Fu-

Tentálat, henhørende til Murcia, er mig ubekjendt; da jeg ikke har fundet Navnet andetsteds, er dets Udtale ikke sikker. — *Bastha*, tilforn *Basti*, svarer til det nuværende Baza i Jaen. De flettede Maatter brugtes almindeligen til at bedække Gulvene; deraf Udtrykket „en chambre bien nattée“, Villon, Ball. XI, og l'Heptaméron de Marguërite IVème nouvelle. — Med Hensyn til Vaabenfabrikerne anfører Gayangos som Exempel paa, at Vaaben holde sig til den seneste Tid uforandrede efter mauriske Modeller, at man endnu sætter arabiske Indskrifter paa Dolke og Knive, forfærdigede i Murcia. — Ordet *Fusaijesa*, udledet af det græske ψήφος, har jeg omtalt i Beskr. af Pal. p. 39. Det arabiske Ord „*Zalidj*“ er her det afledede og slutter sig til det spanske „azuleio“ [Portug. „azorecho“], der sandsynligen kommer af det arab.-persiske Ord لَازُلِيّ „lazewerd“ o: lapis lazuli“.

saifesa“ ۛ: *Mosaic*; en særegen Art anvendes til Gulv i Værelser og kaldes sædvanlig „ezzâlidji“ (paa Sp. azuleio); det udmærker sig ved levende Farver og erstatter broget Marmor, der sædvanligen anvendes i Orienten til Husenes Forskjönnelse, ved Fontainebassiner o. l. Alle Arter *Krigsredskaber* som Pandsre, Pile, Sadler, Tømmer, Skjolde og Hjelme forarbeides med den yderste Grad af Omhu i Spanien, som ogsaa i de tilgrændsende vantroe Stater; Klinger fra *Burdil*, en Stad, der ligger paa Nordgrændsen af Spanien, ere navnlig overalt beröimte, ligesom ogsaa *Staalarbeiderne* fra *Sevilla* indtage en meget høi Rang.

Vi slutte denne almindelige Indledning med en kort Skizze af de spanske Maurers væsentlige Charactertræk og Sæder:

Andalusiernes sædelige Character har vexlet, dels i Forhold til Tiderne, dels i Forhold til deres forskjellige Herskere; deres fornemste Egenskab er en streng Overholdelse af Lovene og Misbilligelse af enhver Ligegyldighed og Slaphed i denne Henseende; den driver dem endog undertiden til at reise sig mod deres Fyrste, forsaavidt han gjør sig skyldig heri. De storme da ind i hans Palads uden at bryde sig om Livvagt og Hestgarde, og jage ham ud af Landet, hvilket ofte er forekommet i deres Historie. Hyppigen stene de ogsaa deres Dommere og Præfecter, naar disse gjøre sig skyldige i nogen Uretfærdighed. Tiggeri som i Orienten, hvor man med Væmmelse ser Tiggerne i deres pjaltede Derwazeh (en Art Kappe), bliver ikke taalt iblandt dem; naar de se en sund og stærk Mand tigge, give de

Klingerne fra Bourdeaux, bekjendte under Navnet *Burdeliât*, ere omtalte i min Afhandling om de Islam. Folks geographiske Kundskaber p. 191 og Ab., Reinaud p. 307. — *Derwâzeh*, et Ord, man ikke finder i Lexica, er en Tiggerkappe, formodentlig afledet af det persiske Derwâz ۛ: Tiggeri. Dozy har optaget Ordet i sin dictionn. détaillé des noms des vêtements p. 182 efter dette Sted. — Texten til det følgende Stykke findes hos Makkari p. 135-36 og er optagen efter Ibn Saïds oprindelige Arbeide i Freytags Chrestomathia Arabica grammatica et historica Bonnæ 1834 p. 145 flg.

ham ingen Almisse, men skjælde ham ud og foragte ham; derfor finder man i Andalusien neppe nogen Betler, undtagen en væsentlig Grund nøder ham til at friste Livet paa denne Maade. — Med Hensyn til Andalusiernes Rang i Videnskabens forskjellige Fag, skylder man Sandheden at erklære, at ingen Mennesker overgaae dem i Lyst til at udmærke sig. Den af Naturen lidet Begavede gjør sig derfor i det Mindste al Umage for at skaffe sig et Navn i sin Haandtering og anser sig selv for god til at synes en örkeslös Lediggjænger, da han ellers vilde blive almindelig foragtet. Den Lærde derimod er i höieste Grad anset, saavel af de Fornemme, som af Folket; man vender sig om efter ham, agter ham med alle ydre Tegn, omtaler ham i offentlige Kredse og hædrer ham i al Handel og Vandel. Trods dette gives der dog ikke i Andalusien Universiteter, der befordre Videnskaben, men man lærer alle Videnskaber ved Moscheerne for en bestemt Betaling. De studere imidlertid for at lære Noget og af en indre Drift, ikke for at opnaae en bestemt Gage; deres videnskabelige Iver bringer dem endog til at opgive en fordelagtig Livsstilling blot for at lære. Alle Videnskaber florere hos dem med Undtagelse af to: *Philosophi* og *Astronomi* eller *Astrologi*; disse Videnskaber ere vel i Anseelse hos de Fornemme, men man vogter sig for at drive dem aabenlyst af Frygt for det simple Folk, der som oftest titulerer en Philosoph og Astrolog med Navnet Kjetter. De slutte sig ved mange Leiligheder til ham; men tager han feil, stene eller brænde de ham, uden at Sagen kan komme for Sultanen; ja undertiden er denne endog svag nok til at dræbe ham og brænde hans Böger for at imödekomme Pöbelen. Man læser Koranen efter de 7 Redactioner; Tradition og Retsvidenskab ere i

Korancommentatorerne skjelne imellem 7 Hovedudgaver af Koranen, der imidlertid kun lidet afvige indbyrdes, idet Hovedredactionen under Othman tilintetgjorde alle væsentlige

høi Anseelse hos dem; de bekjende sig Alle til *Maliks* orthodoxe Lære, skjönt de Fornemmere dog ogsaa ere vel bevandrede i de 3 andre orthodoxe Systemer og indlade sig i Disputerövelser herover i Forsamlinger ved Hoffet, naar Sultanen har Interesse herfor. Navnet el-Fakih (o: Retslærd) er i høi Anseelse hos dem, saa at *Almulatthemun* (o: Almoraviderne) benævnte Stor-Emiren til Udmærkelse „Fakih“. Fakih i Maghreb er det samme som Kâdhi i Orienten med Hensyn til Rang. Derfor kaldes ogsaa en Kâtib (o: en Secretær) og en Grammatiker Fakih, naar man vil udmærke ham.

Theologi indtager kun en Mellemrang, hvorimod Grammatik er i høieste Anseelse, saa at de næsten kunne betragtes som Khalils og Sibawaihis Samtidige, hvis Berømmelse er voxet med Aarene. De indlade sig med stor Iver paa grammatikalske Undersøgelser, og omfatte med samme Interesse deres Grammatik som deres Jurisprudents, lige indtil de subtileste Spørgsmaal. Enhver Lærd, hvor dygtig han for Resten maa være i sit Fag, som ikke er fast i sin Grammatik, kommer derfor ikke i Betragtning og bliver næsten en Gjenstand for Foragt. Det almindelige Omgangssprog blandt Høie og Lave er desuagtet meget langt fra at iagttage den strenge Grammatiks Regler,

Varianter. — Islam anerkjender 4 orthodoxe Systemer: *Hanafiter*, *Hanbaliter*, *Malikiter* og *Shafeiter*, opkaldte efter 4 berømte Theologer, om man vil, en Art Kirkefædre, der levede i det 1ste og 2det Aarh. efter Hedj. — *Almulatthemun* eg. de Tilslørede kaldes en Berberstamme, fordi den altid bærer Slør (lithâm) over Hovedet; til denne Stamme hørte *Almoravidernes* Dynasti. Dette sidste Navn svarer til det Arabiske *al-Morâbihuna* o: som gjøre Tjeneste ved en *Ribath* o: „Grændsefæstning“, senere „Kloster“; den spanske Mynt „*Mara-vedi*“ har Navn efter Dynastiet.

Khalil og *Sibawaihi* ere de to berømteste og ældste arabiske Grammatikere; den første døde 170 eller 175 Hedj., *Sibawaihi* noget senere, 180 eller 194 Hedj. — Den her omtalte berømte *Solobrenser* var Grammatikeren *Abu-Ali Omar b. Muhammed*, født i *Shalubiniyah* [o: *Solobreña*, en lille By ved Havet Ø. for *Almuñeçar*] 1166 Chr., † 1247. *Ibn Khallikan* har i sin biographiske Artikel misforstaaet Tilnavnet *Shalubini*, idet han synes at udlede det af det Latinske „saluber“, en Mand med frisk Ansigtssfarve; paa denne Feiltagelse gjør Ab. opmærksom under Artiklen Granada (Arab. Text p. 177; Reinaud p. 254).

saa at, hvis en ægte Araber kom til at bivaane en Samtale med vor berømte *Solobrenser*, hvis Værker ere udbredte i Östen og Vesten, vilde han vistnok have meget imod at give ham sin Hyldest; og hørte han ham forelæse et Stykke af Koranen, vilde han rimeligen le den store Mand ud paa Grund af hans fordreiede Tungemaal. Om ogsaa de Fornemme gjøre sig al Umage for at tale efter Grammatikens Regler, bliver deres Tale dog tung og uden Varme. Dette gjælder imidlertid kun om deres Omgangssprog; deres rimede Prosa, Poesi, prosaiske Stil og Novellelitteratur høre til det mest Fuldendte, man har, og give Forfatterne Adgang til Hofkredsene. Den Lærde, som ikke tillige har en elegant æsthetisk Dannelse, bliver betragtet som en Klods, der kun er til Besvær. Poesien staaer især i høi Anseelse, og Digterne erholde aarlige Understøttelser for at forelæse deres Digte ved Hoffet, med mindre det skulde være en forstyrret Tid, hvor Raahed træder for et Öieblik frem.

Med Hensyn til Andalusiernes Dragt have de meget hyppigen aflagt Turbanen især i Öst-Andalusien, hvorimod man i Vest-Andalusien kun sjælden ser en Kâdhi eller Fakih undtagen med sin Turban paa Hovedet; i Östen tager man det derimod ikke saa nøie, og jeg har selv set den nuværende Fyrste i Murcia *Aziz b. Khattâb* udraabes til Konge med blottet Hoved, hvis graa Haar begyndte stærkt at fortrænge de sorte. Militær-Personer og civile Folk af mindre

Aziz Abu Bekr b. Khattâb hørte til en af Smaafyrsterne, der en Tid regjerede i Murcia ved Aar 1238 Chr., s. Gayangos t. II p. LXXVIII i App.; det hele her meddelte Stykke er skrevet, som erindres, af Ibn Saïd [† 1286 Chr.]. *Taylasan* var oprindeligen et fra Turbanen over Skulderen nedhængende Stykke Tøi; i Spanien synes det at være udviklet til en Art kort Kappe, der bares over Skuldrene og var forsynet med Hætte til at trække over Hovedet, jvfr. Dozy dictionn. des vêtements p. 280; man savner ved denne Artikel den berømte Forfatters sædvanlige Klarhed og Bestemthed. I den arabiske Text forekommer paa dette Sted om Brugen af Taylasanen et Par forskjellige Læsemaader, der ville forandre Oversættelsen lidt; Indholdet anser jeg imidlertid ikke vigtigt nok til her at opholde mig længere derved.

fornem Classe gaae kun sjælden med Turban, baade i Öst- og Vest-Andalusien. Ofte klæde Fyrsterne og høie Militærpersoner sig som deres christne Naboer i Skarlagenskapper og føre de samme Vaaben, Skjold og lang Landse; deres Faner og Seletöi ligne ogsaa de Christnes; de bruge derimod ikke Köller eller arabiske Buer. De frankiske Buer anvendes ved Beleiringer og som Infanterivaaben mod Cavalleri, der sjælden kan staae sig, naar det giver Infanteriet Tid til at komme til Skud. I Almindelighed gaae civile Personer, baade høiere og lavere, med Taylasan (en Art Capucinerkappe) og trække da Hætten over Hovedet; som oftest ere disse Kapper af Uld, røde og grønne; kun Jöderne have gule og maae desuden aldrig bære Turban. Man bærer i Almindelighed Haaret kort undtagen Ulemærne, som dog ikke flette det til Pidsk imellem Skuldrene, men lade det hænge ned under det venstre Örf. De, som bruge Turban, kjende ikke noget til de forskjellige kunstige Former, som denne modtager i Orienten; kommer en Reisende til dem med en saadan, se de vel med Forundring paa den, men det falder dem ikke ind at anskaffe sig en lignende, idet de holde paa deres gamle Vaner og anse kun deres egne Sager for smukke; saaledes gaaer det ogsaa med deres övrige Klædedragt. — Andalusierne ere de renligste Folk paa Jorden med deres Klæder, Senge o. a. Selv den, som neppe har saa meget, at han kan stille sin Sult, kjøber for sin sidste Skilling et Stykke Sæbe for at vaske sine Klæder, og tager sig vel i Agt for at vise sig med et modbydeligt Ydre, og det uagtet de ere strenge Oekonomer i deres huslige Forhold; de anse det for en Ydmygelse at bede Nogen om Noget og have endog Ord for at være gjerrige; dette Folks almindelige Charakter er mandig Ædelmodighed.

Inden vi gaae over til den detaillerede geographiske Beskrivelse af Andalusien, tillade vi os endelig efter Ibn-Satds klare Fremstilling at angive de Grunde, der bidroge til det spanske Chalifats endelige Opløsning og bragte de senere Muhammedanske Forfattere til vemedigt at erindre Andalusien med de Ord: „Allah bringe dette Land tilbage til den sande Lære og til Enhedsbekjendelsen!“

Umiddelbart efter Andalusiens Occupation (92 Hedj. = 711 Chr.) blev Landet bestyret af Guvernører, afhængige af Sultanen i Africa (der igjen stod under den överste Regjering i Damask); den gjentagne Afvexling af Guvernører fremkaldte imidlertid en Usikkerhed og Mangel paa Fasthed og Orden, der först hævedes ved de Omayyadiske Chalifers Indsættelse, da Regjeringen blev arvelig og ethvert Oprör blev kuet. Da tiltog Riget i Styrke, de forvirrede Forhold ordnedes, og Lovene overholdtes; i Begyndelsen tiltog Omayyaderne sig Navnet „*Chalifernes Efterkommere*“; senere da Riget var voxet ved Erobringen af „*Birr el-Adwat*“ (o: Nordafrica), kaldte de sig *Chalifer*. Deres Regjerings Grundsætning var at udbrede Ærbödighed for Islam, strengt at overholde de verdslige Love, at hædre de Lærde, rette sig efter deres Raad og vinde deres Fortrolighed; saaledes grundfæstedes Regjeringen paa Halvöen. Kræn-

Til chronologisk Orientering i dette Stykke, der er gjengivet efter Maccari I. p. 131—33 (jvfr. Chrestomath. Arab. ed. Freytag p. 139), synes det passende at give en kort Oversigt over Spaniens Historie under Islam:

Fra 711—56 Chr. regjeredes Spanien af Statholdere, indsatte fra Africa, men afhængige af Omayyaderne i *Damask*, Hovedstaden i et Rige, større end Alexander d. Stores og næsten ligt med den Romerske Keiserstat. Efter Omayyadernes Fordrivelse fra Chalifatet 752 lykkedes det den Omayyadiske Prinds *Abd-er-Rahmán*, kaldet *ed-Dákhil* o: *Erobreren*, at undslippe det almindelige Blodbad, idet han efter at være landet ved *Almuñegar* modtoges med Begeistring af de Spanske Maurere og grundede Omayyadernes selvstændige Dynasti i Spanien 756, der i henved 300 Aar udbredte en blomstrende Cultur i Vesten og satte Araberne i Spidsen for Verdens civiliserede Folkesfærd. Cordova var Regjeringens Sæde, og skjönt Erobrings-Politik var dette Dynasti fremmed, kom dog den nordvestlige Del af Africa, det saakaldte *Magreb el-aksá*, under det Omayyadiske Chalifat 931. Den

kelsen af dette Princip var Begyndelsen til Forvirringen. Som ovenfor meddelt var deres første Titel „*Emirer, Chalifernes Efterkommere*“, der senere forandredes til „*Chalif, de Troendes Fyrste*“; denne Titel holdt sig, indtil Forvirring og Oprør bleve almindelige, ved at den ene Fyrste var skinsyg paa den anden og stræbte efter Regjeringen med Tilsidesættelse af den engang etablerede Thronfølge; de Andalusiske Smaafyrster tiltog sig Suverænitet i de enkelte Stater, og der opstod, ligesom efter Alexander den Store, de saakaldte „*moluk eth-thewáif*“ (Smaakonger), af hvilke nogle hyldede de Merwanidiske Chalifer, der havde tabt al Magt, andre de Abbasidiske. Disse Smaakonger begyndte nu at gerere sig med et glimrende Hof hele Pragt og tillagde sig de Abbasidiske Chalifers Tilnavne, hvilket har givet Anledning til en Spot af Digteren *Ibn Rashq fra Cayrovan* i Verset:

„Adskilligt mishager mig i Andalusien, hvis Fyrste snart hedder Mo'tadhid, snart Mo'tamid; det er et Dynasties Tilnavne, der ikke ere paa deres Plads, og man tænker paa Katten, der puster sig op til en Löve“.

Abbád b. Muhammed havde nemlig tillagt sig Navnet *Mo'tadhid* og efterabet denne abbasidiske Chalif, ligesom hans Søn *Muhammed b.*

Omayyadiske Fyrste Hisham IIdens Ungdom og Uerfarenhed, som Generalen Almanzur benyttede for at tilvende sig Magten, havde en længere Borgerkrig tilfølge, hvori forskjellige Familier, som *Beni-Hammud* af Alis Slægt, søgte at tilvende sig Magten. Denne Tilstand endte med, at en Mængde Smaastater fremstode, hvis Guvernører (Walis) ikke vilde anerkjende noget fælles Overhoved. *Cordova, Sevilla, Carmona, Esija, Malaga, Algeziras, Granada* og *Toledo* tragtede ved Aar 1029 alle efter Uafhængighed og havde hver en selvstændig Fyrste. I Sevilla herskede en Tid et af de mægtigste Dynastier, de her omtalte *Abbadider*, af hvilke *Abbád Abu Amru* tillagde sig den 16de Abbasidiske Chalifs Tilnavn *al-Mo'tadhid billah* [† 1069], og hans Efterfølger *Muhammed II* kaldte sig som den 15de Chalif *al-Mo'tamid* [† 1091]. Et lignende Dynasti, *Idrisiderne*, herskede i *Malaga*, af hvilke den her nævnte Fyrste *Idris b. Jakja* regjerede fra 1026—39. Imedens de Christnes Magt voxede i Spanien ved denne indre Opløsning, modtog imidlertid Islam Understøttelse fra sine Troesfæller hinsides Middelhavet, idet Almoraviden *Jusuf b. Tashfin* landede 1084

Abbád kaldte sig *Mo'tamid*; Abbadidernes hele Suverænitet strakte sig over Sevilla og dets Omgivelser. De Omayyadiske Chalifer havde hævdet Chalifatets ydre Glands og Værdighed, der bevaredes til Oprørets Tid; da fulgte *Bne-Hammud* af det Alidiske Hus Idris, som bemægtigede sig den største Del af Merwanidernes Besiddelser paa Halvøen, og begyndte med at efterabe Abbasiderne. Naar saaledes en Digter eller en anden Person søgte Audients, tilstod Chalifen den bag et Forhæng, ved hvilket en Kammerherre holdt Vagt og gjentog Chalifens Ord til den Audientssøgende. Som Exempel ville vi anføre et Træk af en Digters Biographi, *Ibn Mokána* fra Lissabon. Da han søgte Audients hos Fyrsten af Malaga, *Idris b. Jahja* og stod for dennes Kammerherre foran Forhænget, for at recitere et af sig forfattet Digt, udbrød han i følgende til Digtet hørende Vers:

„Solen, naar den straalere og blænder Beskuernes Öine, er lig Dit Aasyn, o Idris b. Jahja b. Ali b. Hammud, de Troendes Fyrste“;

„Kast et Blik paa mig, at jeg kan opflamme af Dine Straaler, thi de indeholde et Lys, der kommer fra Universets Herre“.

Det behagede da Chalifen at hæve Forhænget med de Ord: „Se nu saa meget, Du lyster!“ hvorpaa han var naadig imod Dig-

med en Armee i Spanien og i kort Tid (1090—94) bemægtigede sig alle Landene, som endnu vare blevne i Muselmændenes Magt. Almoraviderne gjorde sig imidlertid forhadte, saavel af de Spanske Maurere, der søgte Alliance med de Christne mod deres Undertrykkere, som i Africa selv, og maatte vige for det nye Africanske Dynasti *Almohaderne*, hvis Overhoved *Mehdi* og senere *Abd el-mumin* ved Marokkos Erobring 1146 tilintetgjorde Almoravidernes Magt. Anden Gang opløstes nu Islams Magt i Spanien, paa den ene Side truet af de Christne, paa den anden af Almohaderne, i Smaastater, indtil endelig Almohaderne for sidste Gang samlede de adspredte Kræfter til en Centralmagt ved Erobring af alle Islams Besiddelser i Spanien 1165—72, og standsede de Christnes Fremgang. *Abd el-mumin*, *Jusuf* og *Jacob* fornyede endnu en Gang det Omayyadiske Chalifats Herlighed og efterlode sig varige Minder om en ædlere Cultur, indtil Almohadernes Nederlag i Kampen mod de Christne ved *las navas de Tolosa* (1212) tilintetgjorde deres Magt i Spanien, saa at ved 1232 kun Balearerne forbleve i deres Besiddelse. Som tilforn hævede sig igjen for sidste

teren og forærede ham en Sum Penge. I den paafølgende Tid under Smaakongerne gik det nu til den modsatte Yderlighed; de gjorde sig behagelige for Alle, baade Høie og Lave, vare nedladende i Samtaler med Militære og Pöbel; de sluttede sig til Digtere og Lærde, og saae gjerne, at man regnede dem til deres Tal, som om de vilde kappes med dem om Fortrinet. I denne vedvarende Oprørs-Tid bleve hvert enkelt lille Riges Undersaatter vante til at betragte sig som uafhængige af det fælles aandelige Overhoved; de enkelte Smaastaters Dignitarier betragtede deres Værdigheder som arvelige, ligesom Kongerne deres Stater, og holdt med Haardnakkethed fast paa deres Selvstændighed. Imidlertid voxede Fjenden i Enighed og Styrke i samme Grad, som disse vare i indbyrdes Strid med hinanden; for en Tid bleve de bragte til Lydighed under *Abd-el-Mumin* og hans Sønner, og de foregaaende Separatisters Herskelyst blev kuet. De bleve holdte i Ave indenfor deres Borge; men ventede imidlertid deres Tour. Da brød endelig paany Oprøret frem under *Ibn-Hud*, der lod sig kalde *al-Motawakkel*; han fandt Sindelaget vel forberedt til Lösrivelse fra det Africanske Herredømme under *Almohaderne*, og trods hans grændseløse Dumhed og Imbecillitet blev det ham en let Sag at svinge sig op til Regjeringen. Ligeoverfor Pöbelen gererede han sig som en Gjögler, spadserede om paa Torvene, gjorde Spøg med Folket og tiltalte det ganske familiært.

Gang Smaastater med uafhængige Dynastier, som *Beni-Hud* i Murcia og *Beni-Nasr*, af hvilke det sidste i over 200 Aar [1232—1492] fra Hovedstaden Granada udsendte den sidste Straaleglands før Islams Undergang i Vesten. Efter et Herredømme af 782 Aar fordreves som bekjendt Araberne fra Spanien, og Granadas sidste Hersker endte i Africas Ørken. De engang blomstrende Lande fulgte for Fremtiden en ny og høiere Udvikling, men deres ydre Glands forsvandt.

Den her nævnte Digter *Ibn-Rashiq* levede sandsynligen i Cayrowan i Begyndelsen af det 5te Aarh; de samme Vers ere anførte af *Ibn Khaldun* s. *Prolégomènes* par de *Slane* I. p. 321. *Birr-el-Adwat*, eg. „Landet hinsides“ kan efter vedkommende Forfatters Opholdssted betyde baade Spanien og Africa.

Folk vare ikke vant til dette, som behagede Daarerne og den blinde Hob, saaledes som man siger i Verset:

„Det var Forhold, hvis Begyndelse bragte Daarer til at le,
men hvis Ende bragte den Besindige til at græde“.

Alt dette endte med Tilintetgjørelsen af enhver Fasted i Regjeringen, bragte store Provinser i Afhængighed af de Christne og løsrev dem fra Islam.

B. Bjerge.

Djebel al-Beshâret wal-Fath (o: Glædens og Seirens Bjergkjæde) gennemskjærer den Andalusiske Halvø i vest-østlig Retning fra den yderste Ende til den anden; imod Vest begrænses den af en Havbugt, der gennem Oceanet imod N. staaer i Forbindelse med Vænger-, Slaver- og Kilabierhavet. Den gaaer ud fra *Oshbuna* (Lissabon) og det vestlige Ocean og strækker sig henimod *Arbunah* (Narbonne) og Middelhavet imod Ö. Halvøen deles saaledes i to Dele, [hvoraf den ene erobredes af Muselmændene ved den store Occupation af Landet, den anden forblev i de Christnes Besiddelse; denne Kjæde skiller de to Nationer. Araberne overskredte ikke denne Grændse indtil under *Abd-er-Rahmân en-Nâsir*, som efter flere

Fra denne Artikel om „Bjergene“ følge vi udelukkende Dimishquis *Cosmographi*. Til Beskrivelsen af Sierra-Kjæden, o: Sierra Guadarrama, s. Udg. p. 23, 246; de enkelte Bjerge ville blive gjentagne ved de Byer, der ligge dem nærmest. — Navnet „*al-Beshâret*“ have vi allerede oplyst i det Foregaaende; det svarer til det Sp. „*Albricias*“, Port. „*alviçaras*“, i Betydning en Gave, som gives den, der bringer en glædelig Nyhed. Om *Vængerhavet* (Østersøen) og Arabernes Forestilling herom s. de Islam: Folks geogr. Kundskaber, p. 203 fig. Navnet „*Kilabier*“ kommer formodentlig af „*Kilâb*“ o: Hunde, idet de nordlige Folk sammenlignedes hermed paa Grund af deres formentlige Raahed og Vildhed. — Den store Occupation er Landets første Erobring ved Târik efter Slaget ved Guadaléte i Nærheden af Xeres (711); den her nævnte *Abd-er-Rahmân en Nâsir* er den 8de Chalif af Huset Omayya, under hvem Dynastiet naaede sin høieste Glands (912—961). Forøvrigt er denne Bemærkning senere tilføjet og findes kun i Cod. Par.; det synes, som om Interpolatoren har forvekslet Sierra-Kjæden med Pyrenæerne.

Gange at have gjentaget sine Indfald kun blev dreven tilbage ved List ikke i aaben Kamp.] I disse Bjerge og de nærmeste Omgivelser findes alle Arter Metaller i Mængde, af udmærket Beskaffenhed og Renhed.

Blandt de enkelte Bjerge udhæves ved Navn:

Djebel Uklisk, hvorfra en Flod udspringer af samme Navn, som forenet med Floden ved *Rabâh* (Guadiana) falder i Middelhavet;

Djebel Berânis i det til Provinsen *Toledo* hørende Distrikt *Talavera*; den vigtigste By i denne Kjæde er *Karish* med Miner af Qviksølv og Zinober;

Djebel el-Ubedha, hvorfra Floden ved Cordova og Sevilla (Guadalkivir) udspringer;

Djebel-Shuleir (Sierra Nevada) ved Granada, Sommer og Vinter bedækket med Sne; det frembringer en Mængde Planter, der egentligen høre hjemme i Indien og Syrien;

Djebel Sheref (Axarafe) ved Sevilla, strækker sig henimod 40 Mile fra N. til S. og 12 Mile fra Ö. til V.;

Djebel el-Abwâb ∴ Portbjergene (Pyrenæerne) imellem Andalusien og det *Store Land*.

Uklisk (Uklès) hører til Cuenças Distrikt og ligger lidt Vest for denne Stad; Floden, der her udspringer, er *Giguela*, der efter 25 Miles Løb forener sig med Guadiana og undertiden betragtes som Guadiana selv; denne kaldes Floden ved *Rabah*, afkortet af *Kalât Rabah* = *Calatrava*. Forøvrigt er det en Feiltagelse, at Dimishqui lader Guadiana løbe ud i Middelhavet, med mindre han muligen regner dette Stykke af Oceanet foran Gibraltar-Strædet til dette Hav. — Bjerget er det nuværende *Sierra de Cuença*.

Berânis er omtalt i det Foreg. p. 11. — Det arabiske Navn paa Qviksølv „*az-zibak*“ er gaaet over til det Spanske *azogue*, ligesom „*Zendjufi*“ har frembragt vort „Cinnober“. — Navnet „*Shuleir*“ er ikke noget arabisk Ord, men muligen indført fra Africa; *Sheref* betyder „Høi“. — Om Navnet *Djebel el-Abwâb* s. det Foreg. p. 5-6. Angaaende Beskrivelsen af Andalusiens Floder s. min Udg. p. 112 og 242; til Broen over Guadalkivir p. 39; denne Bro var ved Cordova, hvor Floden har et langt roligere Løb end ved Sevilla, og beskrives paa samme Maade hos Gayangos histor. I. p. 212; *al-Ghâfiki Abd-er-Rahmân* var den 7de

C. Floder.

Af Floder, der gennemstrømme den Andalusiske Halvø, er den vigtigste:

Floden ved *Cordova* og *Sevilla* (*Guadalkivir*), som udspringer fra et Bjerg ved *Ubedha* og er seilbar for store Skibe; dens Hoved-Kilde er ved et Sted, kaldet *Kilat*, der hører til Bjergkjæden *al-Busharat* (la-Alpujarras), og den gennemløber en Strækning af 310 Mile. Over denne Flod er under Omar b. Abd-el-Aziz af den berømte *al-Ghafiki* opført en Bro 800 Alen lang, 20 Favne bred og i en Høide af 60 Alen; den hviler paa 19 Piller, forenede ved 18 Buer.

Floden ved *Rabáh* (o: Calatrava ved *Guadiana*) udspringer fra Fæstningen *Shamiran* i Bjergkjæden *Uklisk*, gaer under Jorden, og skjuler sit Løb en Strækning af henimod 4 Mile; herpaa kommer den igjen til Syne under et lille Bjerg og forener sig i sit Løb med Floden ved *Uklisk*, der udspringer fra Bjerget af samme Navn. Forenede danne de en stor Strøm, der falder i Middelhavet.

Floden ved Granada (o: *Xenil*) deler denne Stad i to Dele, som forenes ved Broer af udmærket Construction.

Omayyadiske Guvernør i Spanien indtil 721 Chr. Med Hensyn til *Guadalkivirs* Kilder var den almindelige Mening indtil Begyndelsen af dette Aarh., at den udsprang fra samme Bjerg som *Segura* i Nærheden af *Ubedha*; denne sidste Flod gik da i modsat Retning til *Murcia* s. Ab., *Reinaud* p. 59. Ved *Guadalkivirs* Bredder siges ifølge det Foregaaende med en uhyre Overdrivelse at findes henimod 12,000 Landsbyer, hvoraf vi i al Fald kun kunne slutte os til Landets blomstrende Tilstand.

Det Sted, hvor *Guadiana* kommer frem af Jorden, kaldes for Øieblikket „*Ojos de Guadiana*”; Floden ved *Uklès* er, som vi have bemærket, *Gigueta*. Beskrivelsen af denne Flod er meget mangelfuld og forvirret, saa at den endog forekommer nedenfor med tre andre Navne: „*Ana*”, „*Wadi-l-Hidjaret*” og „*Nahr-Okshunbah*”.

Xenil er Romernes „*Singilis*“ og benævnes undertiden endnu paa Arabisk saaledes. Ordets Form har givet Anledning til et Ordspil i det Arabiske: „Hvad har *Cahira* at gjøre sig til af sin Nil, 1,000 Niler indeholdes i *Shenil*?” [ما لمصر تفتخر] ش - بنيلها وألف منه في شنيهاها] det første Bogstav i Ordet udtrykker i det Maghri-

Wadi Ishbilä, allerede omtalt ved *Nahru Cordova* (Floden ved Cordova); i denne Del af Floden forekommer regelmæssig, Dag og Nat, Ebbe og Flod.

Floden ved Murcia (Segura), ogsaa kaldet „al-abjadh“ (den Hvide), udspringer fra samme Bjerg, som Floden ved Cordova og gjenneumløber indtil sin Munding i Middelhavet 310 Mile.

Ebro udspringer fra Kjæden Beshåret ovenfor Byen *Arnith* (Arnedo) i Zaragozas Distrikt og optager en Mængde Floder i sit Løb; indtil sin Munding i Middelhavet gjenneumløber den 410 Mile.

[*Ana* (Guadiana), ogsaa kaldet *Wadi-l-Hidjåret* (Stenfloden) og Floden ved *Okshunbah*, udspringer i Omegnen af *Tortosa* ovenfor Byen *Dilåjah* fra Kjæden Beshåret; efter et kort Løb forsvinder den og kommer igjen til Syne, hvilket vekselsvis gjentages, indtil den sidste Gang forsvinder ved *Kalat Rabåh* (Calatrava). Den gjenneumløber i Alt en Strækning af 320 Mile og falder i Oceanet ved *Okshunbah* (Ossonoba = Estombar)].

Floden ved *Oshbuna* eller *Tådje* (Tajo), en anselig Strøm med flere udmærkede Broer, udspringer i Omegnen ved *Tudela* fra Kjæden Beshåret og skal optage en Mængde Strømme og Bifloder. Den gjenneumløber indtil sin Munding i Oceanet ved *Oshbuna* (Lisabon) 580 Mile. Det er fra dette Punkt, at Kjæden Beshåret

binske Alphabet Tallet 1,000, s. Maccari I. p. 94. — Uagtet den vekselsvise Ebbe og Flod ved Sevilla, bliver Vandet dog fersk efter Ab., Reinaud p. 59. — *Arnedo* ligger N. V. for *Tudela*. Den gjentagne Beskrivelse af Guadiana er sandsynligen interpoleret og findes kun i Cod. Par. Saafremt vi ikke ville anse dette Tillæg aldeles forvirret, maa vi antage en By *Dilåjah* i den angivne Retning; ellers betegnes hermed Byen *Dalias* S. V. for Almeria: *Okshunba* er sandsynligen en Fordreining af *Ossonoba*, det nuværende Estombar i Portugal; maaske *Sadao's* Munding er blandet sammen med Guadianas. — Ved Beskrivelsen af *Tajo* er i den arabiske Text fremkommen en ny Flod: „*Bådje*h, en stor Strøm med prægtige Broer“; da begge Navne paa Arabisk kun kunne skjælnes ved et eneste Punkt, have vi ikke taget i Betænkning, at rette denne Feil i Oversættelsen og kun at omtale den ene Flod *Tajo*.

strækker sig i vest-østlig Retning til *Arbuna* (Narbonne) og deler Andalusien i to Dele.

Duero udspringer ligeledes fra Kjæden Beshåret og falder efter at have gennemløbet en Strækning af 780 Mile imellem Byerne Portugal (Oporto) og Colimråneh (s: Coimbra) i Oceanet. Det hele Antal Floder, der udspringe fra denne Bjergkjæde, udgjør 12 store, af hvilke 6 falde i Middelhavet, 6 i Oceanet.

Sheker (Sicoris = Segre) løber forbi *Larida*; man finder en Mængde Guldstøv blandet med dens Dynd, saaledes som man ogsaa træffer Guldpartikler i Nilen; den ligner ogsaa Nilen ved en regelmæssig Stigen og Falden samt ved sine frugtbargjørende Oversvømmelser.

D. Inddeling og Byer.

(VIII Cap. 6te Afdeling.)

Den Andalusiske Halvø hører til de Lande, Muhammedanerne have erobret; [men hvis Besiddelse nu er opgiven.] Vi slutte hermed vor beskrivende Geographi, fordi denne Halvø har en isoleret Beliggenhed N. for Middelhavet, og idet vi nu ere komne til den

Istedetfor denne Artikel om Floden *Segre*, som kun findes i Cod. Par., have Cod. Pet. og L. følgende: „Floden ved *Shantamaria* (Santa-Maria) kommer fra Distriktet *Tirân* og falder efter et Løb af 700 Mile i Middelhavet”.

„Floden ved *Todmir* eller *Todmiri-Mir* (det Ægyptiske *Todmir* = Murcia) ligner Nilen ved sine regelmæssige Oversvømmelser”.

Den første af disse Floder er enten Guadalaviar eller Xucar, idet Santa-Maria er *Santa Maria d'Albarracin*, hvorfra begge Floder udspringe; Distriktet *Tirân* er mig ubekjendt. Angivelsen af Flodens Løb til 700 arab. Mile er meget for høi, idet en arabisk Mil, hvoraf der gaaer 3 paa en Parasange, er henved $\frac{1}{4}$ dansk Mil eller $1\frac{1}{2}$ Kilometer. — Den anden Flod, der løber forbi *Murcia*, er *Segura*, der allerede har været omtalt. — *Segres* Guldstøv er allerede omtalt i det Foreg. p. 11. — Dette sidste Afsnit slutter sig til min Udg. S. 243 fig.

efter at have beskrevet Constantinopel eller Istambul og dets Stræde kaldet „Armen“. Den Del af Andalusien, hvor Muhammedanerne have sat sig fast, er den vestlige. Halvøen omfatter nemlig 2 Hoveddele, en *vestlig* og en *østlig*; i den første have Floderne Retning imod Vest, og de vestlige Vinde bringe Regn, hvorimod det Modsatte finder Sted i den østlige Del. Begge Dele grændse imod S. til *Grækerhavet* eller *Bahr er-Rûm* (∴ Middelhavet), mod N. og V. til Oceanet. Den østlige Del har en Udstrækning af en Maanedes Reise, den vestlige omtrent 20 Dages. Imod Øst findes Bjergkjæden med de saakaldte *Porte* (∴ *Pyrenæerne*), som strække sig ind paa Halvøen fra det *Store Land*; denne Kjædes Udstrækning er omtrent 3 Dages Reise. Den Første, som trængte ind over disse Porte, var Cleopatra, der kun havde til Hensigt at tage Halvøen i Besiddelse. Muselmændene erobrede Andalusien 92 Hedj. = 711 Chr. Dens oprindelige Navn var *Andalush*, men „sh“ er ombyttet med „s“ Lyden, saa at den nu kaldes „Andalus“ efter en Folkestamme,

Dimishquis Udtryk „at Muhammedanerne have sat sig fast i den vestlige Del af Halvøen“ har, som man let ser, kun Gyldighed i en senere Periode, da Islams Magt begyndte at synke; til en Tid under Omayaderne var næsten hele Halvøen i deres Besiddelse. I Dimishquis Levetid var Huset *Beni-Nasr* i Granada det mægtigste, men dets Herredømme strakte sig ikke meget udover Granada og dens Omgivelser; *Baeza*, *Estepa*, *Ecija*, *Almodovar*, og endelig *Sevilla* (1248) vare faldne i de Christnes Besiddelse, s. min Indledning p. 9 til Syrien og Palestina. Man ser, at i Sammenligning med den i det Foregaaende meddelte Beskrivelse af Halvøens Udstrækning og Naturforhold er Dimishquis kun mangelfuld og forvirret, som man kan forudsætte om en i Syrien levende Geograph; det vil ogsaa bemærkes, at denne tilbageblevne Skildring i Udtryk svarer til den foregaaende; i Virkeligheden har Dimishqui her kun samlet Brudstykker, uden selv at underkaste disse nogen streng Kritik. En Mangel paa kritisk Bearbejdelse er overhovedet den *almindelige* Mislighed hos orientalske Forfattere; en enkelt fremragende frembringer som oftest en Sværm af Compilerorer og Efterlignere, hvis Arbejder imidlertid kunne blive af stor Vigtighed, hvor Hovedværket er gaaet tabt. Dimishqui var, som vi i Indledningen til Syrien og Pal. p. 17 have bemærket, en lærd Compilerator, der imidlertid har behandlet enkelte Partier af sit omfangsrige Værk med Sagkundskab og Selvstændighed.

som beboede den. Den har en Mængde Byer og Hovedstæder, blandt hvilke vi nævne som den vigtigste:

1) *Cordova* med en Moschee, paa hvis Opførelse *Abd-er-Rahmán b. Hishám* anvendte 8000 Dinarer, uden dog at fuldføre den, hvilket først skete under *Abd-er-Rahmán Násir-ledin-Allah*,

Cordova, der af Ibn Hauca skildres som den prægtigste By i Vesten, og som kun har sin Lige i Bagdad i Østen, siges at have haft et Omfang, foruden Forstæderne, af 23,000 Alen, af hvilke 1,100 Alen optoges af det kgl. Palais; Forstædernes Antal beløb sig til 21, hver enkelt forsynet med Moschee, Torve og Bade, saa at den var at betragte som en selvstændig lille Stad; umiddelbart udenfor Byen kunde man tælle i uafbrudt Følge henved 3,000 Landsbyer. Efter en anden Beretning var dens Ringmur 30,000 Alen; den hele bebyggede Del, som regnes med til Staden, strakte sig uden Afbrydelse under Omayaderne over en Strækning af 8 Parasanger i Længden og 2 Par. i Bredden (eller 24 og 6 arabiske Mile i Længde og Brede). Hele denne Strækning var optagen af Huse, Moscheer, Paladser og Haver langs med *Wadi-l-Kibir*, den eneste store Flod, der har bevaret sit arabiske Navn ublandet. Fra Erobringen indtil Aar 400 Hedj. = 100°/₁₀ Chr. havde den vedvarende udvidet sig i Størrelse og Glands; fra denne Tid, da Borgerkrigene forstyrrede den, sank dens Anseelse, indtil den endeligen blev prisgivet en total Ødelæggelse ved de Christnes Erobring d. 23de Shawwal 633 = den 30te Juni 1236, smgln. Maccari I. p. 299. — Det var forevrigt de Omayadiske Chalifers Politik at bringe Muselmændene til at opgave deres Pilegrimsreise til Mecca, og af denne Grund anvendtes saa store Summer paa at opføre en Hovedmoschee i Cordova, hvortil det da ogsaa lykkedes at bringe de Fromme til at gjøre Valfarter en Gang om Aaret. En Beskrivelse, stærkt farvet med udsmykkende Sagn, af denne Moschee læses hos Maccari I, p. 341, at den f. Ex. har haft 365 Buevinduer efter Dagenes Antal i Aaret o. l. — *Abd-er-Rahmán b. Hishám* er den 1ste Omayade; Begrunderen af *ez-Zahrá* den 8de Chalif af samme Hus, eller *Abd-er-Rahmán III* (912—61), under hvem Riget naaede sin høieste Glands. Staden *ez-Zahrá* blev opført af Chalifen efter et Ønske af en af hans Favoritinder, og dens Anlæggelse fortælles saaledes: „*Násir* havde mistet en af sine Odalisquer, som havde efterladt en umaadelig Formue; Chalifen bestemte at anvende denne til at frikjøbe Muselmænd fra de Christnes Fangenskab, men fandt til sin store Glæde ingen saadanne. Da sagde hans Favoritinde ved Navn *ez-Zahrá*: Byg mig en By, opkald den efter mig og lad den blive min Residents! Sultanen anlagde da Byen under Bjerget *Arús* N. for Cordova i en Afstand af $4\frac{2}{3}$ Mile og gjorde den til et Forlystelsessted og Residents for *Zahrá* og hendes Hof (325 Hdj. = 937 Chr.) En Dag sad *Zahrá* og betragtede den blomstrende By ved Foden af det mørke Bjerg; da sagde hun til Chalifen: „Min Herre, se denne blomstrende Pige i en Negers Arme!“ Han befalede nu, at Bjerget skulde ryddes, men lod sig dog ved en af sine Hoffolk overbevise om Umuligheden af at fuldføre denne Befaling; imidlertid

som endnu udgav flere Tusinde Dinarer i samme Öiemed. Samme Chalif anlagde ligeoverfor Cordova Forstaden *es-Zahrá* (Ϸ: den Blomstrende), adskilt fra Cordova ved den store Flod (Ϸ: Guadalkivir). En Bro, som hörer til Verdens Underværker, opført under Omar b. Abd-el-Azíz af *Abd-er-Rahmán ben Abd-Allah al-Gháfi*, 800 Alen lang, 20 Alen bred og 60 Alen høi, med 18 Buer og 19 Piller, forbinder begge Steder. Cordova var Kongens Residents og Regjeringens Sæde, samt Hovedstad for det omliggende hele Distrikt. Tilforn var Toledo Hovedstad, men under *Eijub b. Habib-al-Lachmis* Regjering, Guvernör i Spanien, hævedes Cordova til Residentsstad 98 Hedj. og bevarede denne Rang under *Abd-er-Rahmán*s (b. Moawiah b. Hishám b. Abd-el-Melik) Regjering, den samme Fyrste, der, som ovenfor anført, byggede en Hovedmoschee med et Residentsslot og anvendte Tusinder derpaa. Under en af hans Efterfølgere *Abder-Rahmán Násir-ledin-Allah* b. Muh. b. Abdallah b. Abd-er-Rahmán b. el-Hakem b. Hishám b. Abd-er-Rahmán, Erobreren anlagdes derpaa det ligeoverfor liggende *es-Zahrá*.

lod han alle almindelige Træer omhugge og i deres Sted plante Figen- og Mandeltræer, som i Blomstringstiden frembød det prægtigste Skue". S. Maccari I, p. 344. — Dens Udstrækning angives sammesteds til 2,700 Alen fra Ø.—V. og fra S.—N. 1,500 Alen; den indesluttede henved 4,000 Marmorsøiler. Som et Træk af denne Fyrstes Liv anføres, s. V. p. 245—46, at Sultanen efterlod sig en Dagbog, hvori han havde mærket sig de Dage, der vare hengaaede i hans Liv uforstyrrede af nogensomhelst Bekymring; deres Tal fandtes at være 14 Dage; hertil læses der følgende Bemærkning: Chalifen *Násir*, Lykkens Barn, hvis Glands og Høihed ere blevne et Ordsprog i Verden, som regjerede 50 Aar, 8 Maaneder og 3 Dage, har i sin Levetid tilbragt 14 Dage i ren, ublandet Glædesnydelse. Priset være den, hvis Magt er befæstet, hvis Rige er evigt, uden hvem der ikke er nogen Gud! — Om den over Guadalkivir opførte Bro, s. det Foreg. p. 26. og Maccari I, p. 314. — *Eijub b. Habib al-Lachmi* var Omayyadisk Guvernör i Spanien 717 lidt før al-Gháfi. — Som bekjendt var Toledo det Vestgothiske Monarchies Hoved- og Residentsstad; den erobredes af Thárik efter en Angivelse i den 2den Djumadha, den 11te i Maaneden, A. 93 Hdj. = Palmesøndag 712, s. Gayangos hist. I, 282, 532.

Til Cordovas Distrikt h rer Fæstningerne *al-Mudawwar* (Almodovar) ved Havet, *Mur d*, *J lima*, *Hissn-el-Hurb*, *Besthaseh* med en Qviks lvmine.

Kalat-Rab h (Calatrava) med en Hule, der indeholder Arsenik, kaldet *Dig ber Dig* eller Rottekrudt, ligger ved en Flod, der udspringer fra Bjerget *Uklisk*; til denne By hører et Distrikt, 9 Dagsreiser langt og 5 Dagsreiser bredt, kaldet *al-Fahss*, hvori en Mængde Landsbyer ere beliggende.

Mashur, *Endebusah*, *Kal t-Shamir n*, *Astidji* (Esija) og *Ronda*, en stærk Fæstning, der h ver sig til Skyerne; den ligger ved en Flod, som forsvinder i en Hule og kommer senere frem igjen ved Foden af et Bjerg efter flere Miles underjordiske Løb.

Hissn el-Belluth (Bellotha) og *Gh fik*, to Fæstninger; efter den sidste benævnes den berømte Læge *al-Gh fiki*, Forfatter til Værket over de usammensatte Lægemidler.

al-Mudawwar (eg. den Runde) = *Almodovar del rio* paa venstre Bred af Guadalquivir. Angivelsen ved Havet er urigtig, men kan maaske være opstaaet ved en Forveksling med et andet Almodovar i Algarve, der ligger nærmere ved Havet. — *Mur d* ligger efter Ibn Sa d [s. Maccari I. p. 298] 25 Mile fra Cordova. — *Hissn J lima* er maaske en Fordeielse af det senere under Jaen forekommende *Julina* i Omegnen af Guadix; hos Gayangos skrives det *Djalj nah* I. p. 46, 353. — *Hissn-ul-Harb* eg. „Krigsf stningen“ er mig endnu ubekjendt; *Besthaseh*, omtalt hos Maccari I. p. 297, var berømt for Cinnober og Qviks lvminer; hos Gayangos er denne By benævnt Sittalisah, s. I. p. 214. — *Calatrava* med Tilnavn „la vieja“ ligger paa den sydlige Bred af Guadiana, lidt N. O. for Ciudad-Real; den har faaet sit Navn efter Rabah, en af Musas Generaler, der anlagde den. — „Dig ber Dig“ er et persisk Ord. — *Al-Fahss* eg. „fladt England“ er en Benævnelse for en Mængde Distrikter, der omgive forskjellige Byer.

Mas r eller *Mash r* og *Endebusah* ere mig endnu ubekjendte; *Shamir n* er formentlig identisk med det i det Foregaaende nævnte Bjerg *Shahir n* ved Vera, hvor der findes Beryll. — *Esija* S. V. for Cordova og *Ronda*, længere mod S. for Esija, findes paa Kortene. *Ronda* ligger ved *Guadiaro*, som baner sig Vei gennem en frygtelig Afgrund og deler Byen i to Dele. — *Belluth*, som har sit Navn af Egetræer [Bellotha], og *Gh fik* omtales ofte i Spaniens Historie som Fæstninger ved Cordova, s. Bayano-l-Mogrib par Dozy, II. p. 111, Ab., G ogr. par M. Reinaud p. 250 og Gayangos I. p. 345.

Til sidst nævne vi Fæstningen *Lokk*.

2) Distriktet *al-Fahs* (Alboz) af vid Udstrækning med en Mine af Qviksölv og Cinnober, desuden et Brud af hvidt Marmor.

3) Distriktet *Elbira* (Elvira) omtrent i Midten af Andalusien; rundt omgivet af Strømme og med en yppig Vegetation, ligesom Damask, fører den ogsaa samme Navn. Ved Islams Begyndelse var den Hovedstad, men afløstes som saadan af *Granada*. Da Frankerne nemlig senere gjenerobrede den største Del af Halvøen, flygtede en Mængde af Elviras Beboere til sidstnævnte Stad, der saaledes hævedes til Hovedstad.

4) *Granada* gennemstrømmes af en Flod (*Xenil*), over hvilken er opført en Mængde Broer; Syd for Byen hæver sig Bjerget *Shulair*, Vinter og Sommer bedækket med Sne; man finder her alle Slags Planter, som oprindeligt have hjemme i Indien og Syrien.

Til Granadas Distrikt høre:

Lusha ved en Flod.

Fæstningen *Lokk* nævnes i lex. geogr. ed. Juynboll. III. p. 17.

Districtet *al-Fahs* er formodentlig her den blomstrende Egn nærmest om Cordova, der igjen inddeles i flere Qvarterer, smlgn. Gayangos I. p. 212. — Om Elvira s. Anm. i det Foreg. p. 11. Med Hensyn til den angivne Beliggenhed maae vi her vel mærke, at Udtrykket „*Andalusien*” er tagen i sin oprindelige Betydning, den *sydligste* Del, som endnu paa Dimishquis Tid var i Islams Besiddelse.

Grunden, hvorfor Elvira og Granada benævnes Damask, angives ogsaa at være, fordi en Afdeling af Armeen, der havde hjemme i Damask, nedsatte sig her. Den samme Grund gjælder for de fleste andre Byer i Spanien, der have faaet Navne efter Orientens Byer, smlgn. Ab., Reinaud p. 253 not. 1. Byen blev forsvaret af det prægtige Slot *Alhamra* (eg. det røde Slot, fordi Stenene havde en rødlig Farve), nedenfor hvilket *Djennet el-Arif* (eg. „Inspektør-Haven”, hvorfra man har dannet *Xeniralife* og *Généralif*) befandt sig, en Plet, saa rig paa Træer, at Solstraalerne ikke kunde trænge igjennem deres Blade, og hvor Luften afkjøledes af rislende Bække, smlgn. Gayangos II. p. 360.

Lusha [Loja] med en Sølvmine og omgivet af Fæstninger og Landsbyer, ligger en Dagsreise fra Granada ved *Xenil*, s. Maccari I. p. 94. „*Al-Isharat*” er rimeligen en meningsløs Fordreielse af „*Alishaneh*” = Lucena S. for Cordova; Navnet kommer af „*lucus*”. — *Bedjannah* [i Haandskriftet staaer „*Bedjajah*” = Bugie i Africa, en Feil, der

Al-Ishárat (Alisaneh eller Lucena) og *Bedjánah* (Pechina),
Hovedstad för Elvira med en Jernmine.

Almeria ved Middelhavet. Efter *Bedjánas* Ödelæggelse flyg-
tede Beboerne til denne By, som især blev befolket af Kjöbmænd,

kommer igjen hos Conde og flere andre Steder) = *Pechina* tæt ved *Almeria*; at *Pechina* oprindeligen var Hovedstad og senere *Almeria*, bekræftes af Ab., Reynaud p. 254; begge Byer omtales undertiden som en eneste Stad. *Almeria* var berømt for sine Manufacturer af Silkestoffer (*Dibadj*, *Tiraz*, en Art Kongekaaber med Sultanens Navn indvævet, *Holol* = sribede Silkeoier), Brocader og Skarlagenkapper, desuden ved Fabriker for alle Slags Glas-, Jern- og Kobbervarer; den besad en Skibsdok og forskellige Arsenaler. (Dette sidste Ord „Arsenal” er igjennem det Spanske: „Ataraxana, paa Arab. Dår es-Senaet”, eg. „Værksted”, deraf „Oplagssted”, gaet over i de øvrige europæiske Sprog under denne Form; den italienske Form „Arzana” hos Dante ligner mest det Arabiske.) Ved *Almeria* fandtes Agater og Marmor, hvorfor Ab. beskriver den med de Udtryk: „Dens Omegn er Sølv, dens Kyst det rene Guld, og Havet Smaragd”; — en Digter forherliger den med dette Vers:

”أرض وطبت الدمّ رضاً بها — والترّب مسكاً والرياح جنا ناً”

(„Det er et Land, hvor Du knuser Perler med din Fod, dets Støv er Moskus, dets Haver Paradiset”), smlgn. Gayangos I. p. 51 og Ab., Reinaud p. 254. — Stammen *Sanhadji* er en af de betydeligste Berberstammer, der har frembragt flere Dynastier i Nord-Africa; den nærmere Genealogi imellem Nassriderne i Granada og denne Stamme er mig imidlertid ubekjendt, smlgn. de Slane, l'hist. des Berbères II. p. I. fig. — *Berdja* (Berja), med Tilnavnet „den Skjønne” ved Floden *Adhra*, har Blyminer og er omgivet af Skove; en Digter beskriver den saaledes, s. Macc. p. 95:

”وكلّ مكان بها جنة وكلّ طرف يقف إليها سقر”

(„Hver Plet i den er et Paradis, men alle Veie derhen ere et Helvede”). — *Dalias* S. for Berja. — *Wadi Esh* eller *-Eshát* = Guadix, tilforn Acci, ligger ved Floden af samme Navn; dens Indvaanere ere bekjendte for deres fine Dannelses, s. Maccari I. p. 94. — *Andarax*, Fæstning ved *Almeria*, s. Ab., Reinaud p. 254. — *Castalla* var formodentligen Fæstningen ved Elvira, beliggende N. V. for Granada ved den nuværende lille By Pinos-Puente, smlgn. Dozy Recherches t. I. p. 332. — *Shalbániah* eller hos Andre *Shalubín* = Solobrenña, s. d. Foreg. p. 17. — Navnet Thuna er usikkert; i Haandskrifterne læses طوسه, maaske forvansket af طرش = *Torrox*, en Fæstning Ø. for Velez-Malaga; efter Edrisi ligger en Fæstning *Thouna* (= Higuera s. Conde, Edrisi p. 90, 226) N. for Guadix. — *Velez-Malaga* N. O. for Malaga. Den følgende By, betegnet med Navnet „Medina”, findes kun i Cod. Par. og er muligens tilføjet af en uvidende Interpolator; maaske ogsaa Hovednavnet er faldet bort, idet „Medina” som bekjendt kun betegner „By”.

der handlede med Silketöier, Tæpper o. l. Endelig maatte Befolkningen flygte til *Granada*, hvor Dynastiet *Bne-Menád Sanhadji* for Öieblikket regjerer i denne Andalusiens nærværende Hovedstad.

Berdja (Berja), omgiven af Bjerge, hørende til Kjæden *al-Buscharát* (*Alpuxarras*).

Dilájah (*Dalias*), *Wadi-Esh* (*Guadix*), *Andarash* (*Andarax*), *Castallah* og *Shalbánia* (*Solobreña*), hvor man finder et Brud af hvidt og skinnende Marmor;

Thuna og *Belish* (*Velez-Málaga*) ved Middelhavet; man finder her Coraller;

[*al-Medina* ligesaa ved Havet; til hver enkelt By af de her nævnte hører et særskilt Distrikt.]

5) Imod Öst ligger Provinsen *Djayan* (*Jaen*), ogsaa kaldet *Kinnesrin* med Hovedstaden *Medinat-el-Hádkhirat*, som frembringer en Mængde Silke. Den indre Del af denne Provins er rig paa Kilder, der give Vand i Mængde;

Hertil høre:

Biása (*Baéza*), *Ubeda*, *Santabisa*, *Kaydjatha* (*Quesada*), *Segora*, *Shant*, *Hissn-el-Kathif*, *Kashroh*, *Tabáta*, *Djalyana* og *Talyata*. Desuden *Bastha* (*Baza*), en anselig By med tilgrændsende Distrikt, hvori ligge Smaastæderne:

Shargal, *Ashkuber*, *Besher*, en stærk Fæstning, *Madrash*,

Formedelst sin rige-Silkeavl har *Jaen* Tilnavnet: „*Silke-Jaen*;" *Kinnesrin* kaldes den, fordi Arabere fra denne Egn nedsatte sig her. *Ubeda* er berømt for sin Vinavl, ligesom *Biása* for sin Saffran. *Santabisa* er mig ubekjendt. *Quesada* tilstrækkelig navnkundig ved: „En un lugar de la Mancha, di cuyo nombre no quiero acordarme, no ha mucho tiempo que vivia un hidalgo de los de lanza..." *Segora* omtalt af Ab. 252, N. O. for *Ubeda*; *Shant* er mig ubekjendt; *Hissn-el-Kathif* ligesaa; *Kashroh* nævnes i lex. geogr. II, p. 379. Læsemaaden *Tabáta* (تَبَاتَة) er paa Grund af de diacritiske Punktets Ubestemtighed ikke sikker. *Djalyana* i Omegnen af *Guadix*, s. det Foreg. p. 32.

Talyata efter lex geogr. II p. 208 i Nærheden af *Ecija*. Af de om *Baza* beliggende

Shusher (Jodar) med en Antimonmine, som tiltager og aftager med Maanen;

Byen *Bekkárish* med et Brud af farvet Marmor i dens Omgivelse.

6) Til den vestlige Del af Andalusien hører *Sevilla*, ogsaa kaldet *Emessa*, en af de smukkeste Byer i Verden. Dens Beboere have Ord for at føre et vildt Levnet og leve i Öieblikkets Nydelse, hvorfor man siger om den: „Dens Flod er Glædens Ström, og dens Torv er Skjönheds Samlingsplads“. Denne Flod kommer fra Cordova og har Ebbe og Flod regelmæssig hver Dag. Dens Ringmur er opført af *Abd-er-Rahmán b. el-Hakim an-Nasir* (Abd er-Rahmán III † 961); nærved ligger Bjerget *ash-Sheref*, bestaaende af en rød Masse og strækkende sig fra N. til S. henimod 40 Mile, i Brede fra Ö. til V. henved 12 Mile. Denne Provins tæller henved 12000 Landsbyer, omgivne af Olieskove. Til denne Provins hører: *Djesirat et-Tarif* (Tariffa) ved Havet;

Djesirat al-Khadra (o: den grønne Ö = Algeciras) belig-

Smaastæder er mig kun *Shusher*, det nærværende *Jodar* S. for Baéza, bekjendt; *Bekkárish* nævnes af Dozy i Udg. af Abd-el-Wáhid el-Marrak: p. 264. — *Sevilla* antages efter Arabiske Geographer at være bygget af Julius Cæsar, som henrykt over dens Beliggenhed, Frugtbarhed og dens prægtige Omgivelser ved Bjerget *Axarafe* anlagde Staden ved „Nahr el-ahtsem“ (o: den store Flod = Guadalkivir), omgav den med Mure, opførte to prægtige Casteller, bekjendte under Navnet „Brødrene“ og gjorde den til Hovedstad. Den kaldtes derfor *Rumia-Julius* (o: Colonia Julia Romula eller Romulensis paa Mønter). De fremmede Dynastier (før Araberne) vexlede imellem 4 Residentser, *Sevilla*, *Cordova*, *Carmona* og *Toledo*. *Sevillas ash-Sharaf* (*Axarafe*) er en yndig Plet, med herlig Jordbund, bestandig grøn, omtrent en Qvadrat Parasange i Udstrækning; Solen kan neppe trænge igjennem dens tætte Olieskove. Den er omgivet af Fæstninger og Landsbyer; det var *Emessas* Legion, der laa i *Sevilla*. Man har sagt om den i Sammenligning med *Damask*, omgivet af *Ghutaen* (o: den en Have eller Paradis lignende Egn om *Damask*), og *Cahira*: „Dens *Axarafe* er en Skov uden Løver, og dens Flod en Nil uden Krocodiller“, (smlgn. Maccari I. p. 99).

Djesirat et-Tharif er ikke nogen Ö, ligesaa lidt som *Djesirat-al-Khadra*, men kaldes saaledes efter en lille Ö, der ligger ligeoverfor. Den fører Navn efter *Tharif*, en Berber-

gende paa en Høi, der rager ud over Havet; ligeoverfor ligger Öen, der har givet den sit Navn (la Isla verde).

Cadis (Cadiz) omgivet med Ringmur og beskyttet af Havet; den har faaet sit Navn af en Afgud eller efter Andre en Talisman, som skulde forhindre Skibe at løbe fra Havet ved Britania ind i Middelhavet. Den var af Kobber, belagt med Guld for ikke at udsættes for Saltvandet og stillet op paa rundt tilhugne Stenpiller, der vare indbyrdes fastgjorte med Jernkramper og Bly; hver Pille havde 15 Alen i Omkreds og 10 i Höide. Denne Afguds Haand pegede ud imod Havet. Den blev ødelagt under Abd-el-Mumins Dynasti, og fra den Tid kom Skibe uden Hindring ind i det Spanske Hav.

Estepona ved Middelhavet.

Abu Salem (Grazalema), om hvilken Andalusierne have det Ordsprog: „hverken By eller Mennesker“, ligesom man siger om *Algeciras*: „en By, men ingen Mennesker“.

Fæstningen *Suhail*; Andalusierne paastaae, at Stjernen *Suhail* er synlig her paa en bestemt Tid om Aaret;

Kabthal, *Kabthur*, *Raks*, *Scherish* (Xeres) med Torve, Hoteller, Bade og Moscheer; til denne By hører Distriktet *Shiduna* (Sidonia), ogsaa kaldet *Palestina*;

general under Musa, der sendtes herover før Thârik med 400 Mand i Ramadhan 91 (70⁹/₁₀ Chr.) (s. Maccari p. 101). Om Billedet ved Cadiz have vi allerede bemærket det Fornødne i Beskrivelsen af Palestina p. 5, smlgn. Dozy, Recherches II, p. 325 fig. Abd-el-Mumin var, som det erindres fra det Foregaaende, den fornemste Begrunder af Almodernes Magt ved Midten af det 12te Aarh. *Estepona* lidt N. for Gibraltar. *Medinat Ibn Salem* nævnes af Edrisi, paa Veien fra Algeziras til Sevilla; jeg antager Condes Mening sandsynlig, at hermed er ment Byen *Grazalema*; at tænke her paa *Medina Celi*, paa Grændsen af Gammel- og Ny-Castilien og Arragon, der ellers benævnes *Medinat-Salem*, gaaer neppe an, s. Conde, Description de España p. 41, 204. *Suhail* (eg. Canopus paa den sydlige Himmel) er Navnet paa et Distrikt V. for Malaga. At Canopus kan her være synlig, er en ret fin astronomisk Bemærkning, hvis Rigtighed bekræftes, smlgn. Maccari p. 103. *Kabthal* og *Kabthur* to Øer, dannede af Guadalkivir, *Isla menor* og *mayor*, der anvendes til Forneiellessteder for Sevillas Beboere, tilligemed *Triana*, s. Maccari I, p. 112.

Shaltish (Huelba), *Shelb* (Sylves), hvis Indbyggere ere saa bekendte for fin Dannelselse, at man har et Ordsprog om dem.

Wábe (Huete), *Kunka* (Cuenza), med 2 Kilder, som give Alun og Vitriol, nær ved disse en tredie Kilde med drikkeligt Vand.

Kal'at-Djáber, *Thalica* (Italica), *Carmona*, omgiven med Ringmur;

Marchena, *Zenatha* og Djebel-el-Ojún (Gibrleon) „Kildebjerget“ med Byer og Stæder uden Tal.

7) Til Andalusiens Provinser hører fremdeles *Tolaitola* (*Toledo*), omtrent midt i Landet. Her fandtes „Salomons Bord“. Den ligger ved

Raks, med muligt bortkastet første Bogstav }, er Fæstningen *Arcos* Ø. for Xeres. *Xeres*, kaldet „Sevillas Datter“, beskrives paa samme Maade af el-Hidjári (s. Maccari p. 113), hvortil føies: „Dens Indvaanere ere elegante i Ydre og af fin Dannelselse; man skulde antage dem tilsammen for Elskere og Elskerinder; den har prægtige Frugter, og man forfærdiger her en Art Ostekager, hvorom man har det Ordsprog: Den som kommer til Xeres og ikke spiser Ostekager, er et Ulykkens Barn.“ Paa Spansk kaldes de endnu med samme Navn „*Almojabana*“. *Sidonia* kaldtes hele Distriktet fra Mundingen af Guadalquivir til Gibraltar; om Hovedstaden heri s. det Foreg.; Navnet *Palestina* har samme Grund, som Navnene *Damask*, *Emessa* o. l. for spanske Byer. *Shaltish* V. for Sevilla paa en Halvø, dannet af Odiel og Tinto, kaldes nu *Huelba*. — Distriktet, hvori *Sylves* ligger, kaldes med det oftere i denne Afhandling forekommende Navn *Okshunba* (*Ossonoba*). *Sylves* angives 8 Dages Reise fra Cordova og blev i en senere Periode indlemmet i Guvernementet Sevilla, s. Maccari I, p. 113. *Wábe*, *Wabde* og *Wáte* ere forskjellige Fordreininger i Haandskrifterne paa Byen *Huete*, imellem Cuenza og Guadalaxara. *Kunka* er stærkt fordreiet i Haandskrifterne, men Trækkene ere tydelige nok til at bestemme Navnet. *Kal'at-Djáber* er mig endnu ubekjendt. *Thalica* = *Italica*, Fæstning paa den anden Side af Guadalquivir lidt fra Sevilla, hvor nu den lille By *Santi ponce* ligger, smlgn. Gayangos I, p. 367. *Carmona* N. for Sevilla. *Marchena* S. O. for Sevilla har bevaret sit Navn. — *Zenatha*, eg. Navnet for en Berberstamme, hvorefter rimeligen flere Fæstninger ere opkaldte, er mig ubekjendt; efter lex. geogr. I, 518 ligger en saadan i Zaragozas Distrikt, men den kan ikke være ment her. *Gibrleon* N. for Huelba; Navnet er dannet som Gibraltar af *Djebel-Tharik*.

Toledo var (efter Maccari p. 101) en af de største Provinser i Andalusien, beliggende omtrent midt i Landet; i Begyndelsen af det 5te Aarh. Hedj. var den Residents

Tadje (Tajo), over hvilken er bygget en Bro, der hører til de mærkeligste Bygninger i Verden og blev ødelagt af *Hishâm* b. Abd-er-Rahmân Erobreren. Til denne Provins hører endvidere:

Talavera ved den nylig nævnte Flod;

Urith (Oreto), *Fahss-el-Belluth* (Albellota), *Djebel-Berânis* med Hovedstaden *Karish*, som har Miner af Qviksølv og Cinnober;

Thalamanka, *Shalamaska*, *Maghâm*, i hvis Omegn man finder *Thofel*, en Art Ler, som indføres overalt;

for et af Smaadynastierne *Dhul-Nun* (1016—85 Ch.). Oprindelsen til dets Navn siges at være det latinske *لَيْطَة* (tu læta), der senere er arabiseret. Under Omayaderne kaldtes dette Distrikt *tsagr el-adnâ* : den „nærmeste Grændse“, hvortilmod Zaragoza havde Navnet *tsagr el-ahlâ* : den øverste Grændse; den benævnes ogsaa Kongebyen, fordi de ældste Konger have resideret der under Gothernes Herredømme. Her fandt Thârik det saakaldte „*Salomons Bord*“, der var ført hertil af den romerske Keiser *Ishpan*, den samme, der har anlagt Sevilla (o: Vespasian), fra Jerusalem; dets Værdi blev under Chalifen Walid anslaaet til 100,000 Dinarer, idet det siges at have været af grøn Smaragd; senere førtes det til Rom; foruden dette fandt Thârik en Mængde andre Kostbarheder, som 170 Diademer med Perler og Ædelstene, og en stor Sal, fuld af Guld og Sølv. Over Tajo førte en Bro af en prægtig Construction, idet den hvilede paa en eneste Bue, støttet ved to Piller paa hver sin Side af Bredden; den maalte 300 Favne i Længden og 80 i Bredden, men blev ødelagt af Emir Muhammed ved Undertvingelsen af et Oprør (859 Chr.; efter Dimishqui blev denne Bro nedbrudt tidligere under Hishâm, Abd er-Rahmân Istes Efterfølger, † 796). Iblandt Toledos Mærkeligheder anføres endelig 2 Vanduhre (بيتان = „pila, et Trug“), der ved Vandets Stigen og Falden nøiagtigen angav Maanens Af- og Tiltagen; de vare konstruerede af den berømte Astronom az-Zarcal (Arzachel) i det 5te Aarh. Hedj. og bleve ødelagte ved Toledos Erobring 528 = 113³/₄ Chr. (s. al-Maccari p. 127, Gayangos I, p. 81, 383, Sedillot hist. des Arabes 354; til Toledos Beskrivelæe smlgn. Edrisi II, p. 31—32 og Conde p. 27, 165). *Talavera* eller *Talavera de la Reyna* ved Tajo. — *Oreto* i Omegnen af Calatayud. — *Fahss el-Belluth* er en almindelig Bensævnelse for flere Distrikter, saaledes ved Cordova, s. det Foreg. p. 33. — *Djebel-Berânis* s. p. 11. — *Thalamanka* N. V. for Guadalaxara s. Maccari p. 103; *Shalamaska* er uden tvivl en Fordreining af *Salamanka* ved Duero. — *Maghâm* angives at ligge tæt ved Toledo; denne Lerart *طفل* „*thofel*“ beskrives af Cherbonneau Journ. As. 1849, Jan., p. 67: „pierre fondante odorante et couleur de cendre, dont les femmes Arabes se servent en guise de savon pour nettoyer et assouplir les cheveux;“ det omtales af Ibn-Bathuta ed. de Defrèremy IV, p. 261, Maccari I, p. 123. („Paa Bjerget ved Toledo findes Thofel, som udføres til alle Lande og anses for det bedste i Østen og Vesten“). Efter Seetzen udraabes paa Gaderne i Cahira „El-Toffel, ja

Madjrith (Madrid), *Heridj* ved Wadi-l-Hidjåreth, *Oshcuniah*, *Santalia* (Santa-Eulalia).

8) Provinsen *Reiya* med Hovedstaden *Malaga* ved Middelhavet, rig paa Sydfrugter som Figener og Mandler;

Archidona, *Montmayur* (Montemayor), i hvis Omegn man finder rød Hyacinth, men dog kun i smaa Stykker.

9) Provinsen *Todmir* med Hovedstad af samme Navn, ogsaa kaldet Missr (∴ Ægypten), idet den ligner dette Land ved at gennemstrømmes af en Flod, der paa en bestemt Tid om Aaret gaaer over sine Bredder og frugtbargjör Landet, hvorefter man saaer som ved Nilen i Ægypten. Hertil høre:

Murcia, anlagt af *Abd-er-Rahmán* b. el-Hakim og kaldet „Bostan“ ∴ „Haven“; den gennemstrømmes af en Flod, der kommer fra det sydfør beliggende Shekura, og som ved Höivande falder i Middelhavet.

aise el-Toffel!“ med Forklaring: „en Art Valkejord, som frugtsommelige Koner spise, og hvormed de vadske Hoved og Hænder“, s. Seetzen's Reisen, herausg. von Kruse, III, p. 236, smlgn. til den Bemærkning, at det spises: Moses Maimonides, Porta Mosis ed. Pococq p. 193 l. 10. — *Heridj* er rimeligen *Alcala de Henáres*, idet et Bogstav er faldet ud af Navnet. *Oshcuniah* eller, som det ogsaa kan læses, *Oshfuniah*, er, saavidt det ellers er muligt at bestemme, den lille By *Ocaña*, lidt S. for Aranjuez, en meget gammel By; de sidste Steder har jeg ikke fundet andetsteds. — *Santalia* er uden tvivl en Fordreining af Santa-Eulalia, efter lex. geogr. II, p. 128 hørende til Tolcdos Distrikt. — *Reiya* kommer efter Dozy (Rech. I, p. 320) af det Latinske „Regio montana“, og Gayangos's Forklaring, hvorefter det skal udledes af „Rai“ i Persien, er neppe rigtig, s. G. I, p. 356; Hovedstaden i dette Distrikt var *Archiduna*, senere *Malaga*. — *Montemayor* efter al-Maccari, p. 91 tæt ved Malaga. — Denne sidste By beskrives af al-Maccari p. 96: „Dens Figener udføres til Indien og China og have ikke deres Lige i Verden; der fabrikeres ogsaa forskjellige Fayencesager, der ere bekjendte i alle Lande. Den er en af de smukkeste Stæder i Spanien og forener Sø- og Landclima. Den frembringer Vindruer i en saadan Mængde, at man sælger 8 Rothl for en Dirhem paa Torvene; dens Granatæbler, saavel som Mandler, udføres ligeledes. Den har en prægtig Moschee med en Plads udenfor, beplantet med Oranger, smlgn. Ibn Bath. IV, p. 366, der meddeler et Vers til Forherligelse af dens Figener. — Om Navnet *Todmir* s. det Foreg. p. 10 og al-Maccari p. 103; den her nævnte *Abd-er-Rahmán* er den 2den af dette Navn († 852). — *Lorca* S. V. for Murcia.

Lorca, i hvis Omegn man finder lapis lazuli.

Oryjula (Orihuela); efter Nøgles Mening er det denne By, der førte Navnet *Todmir* efter en Konge, der i gamle Dage herskede her, og fra hvem Muselmændene erobrede den i Invasionens Tid;

Caludja, [*Lisant den Store og den Lille* (Alicante), begge ved Middelhavet], *Bethrir*, [*Oula*], *Moula*, *Mághet* (*Maqheda*), *Ebro*, *Tudela*, *Kalp* (Calpe), *Denia*, en meget besøgt Havn.

I Provinsen *Todmir* ligger ogsaa *Sanhadjis Distrikt*, hvor man finder Magnetsten af udmærket Beskaffenhed. En Sten af en Drachmes Vægt trækker til sig en Vægt af to Drachmer Jern og løfter den i Veiret en Mands Høide og mere.

10) I den østlige Del af Andalusien ligger *Valencia*, en By paa en Høi ved Middelhavet; den gennemstrømmes af en Flod, der kommer fra *Santa-Maria*. Til denne Provins høre:

Orihuela N. O. for Murcia. — *Caludja* (Caludja) er mig ubekjendt; man kunde rimeligen antage denne By identisk med *Edrisis Calssa* (Calssa = Xelsa S. O. for Zaragoza), men dens Omtale her imellem Murcias Omgivelser synes mig ikke ret at passe. — *Alicante* benævnes af andre Geographer *Likant*, ikke *Lisant*; at hermed er ment *Alicante*, er uden al Tvivl. — *Bethrir* og *Oula* (Oliva?) formaaer jeg ikke at bestemme. — *Moula*, Fæstning N. V. for Murcia. — *Maqueda*, en Fæstning S. V. for Madrid. Hvilken By der menes med *Ebro*, veed jeg ikke; de i Parenthes indesluttete Stæder findes kun i Cod. Paris. — *Tudela* ved *Ebro*. — *Calpe* og *Denia* ved Middelhavet N. for Alicante.

Sanhadjis Distrikt er uden Tvivl det samme, der af *Gayangos* kaldes *as-Sahlá*: Sletten, som efter *Omayadernes* Fald hævede sig til Uafhængighed; dets Hovedstad var *Santa-Maria-Ibn-Razin* = det nuværende *Albarracin* med omliggende Distrikt kaldet: *Corregimiento de Albarracin*, s. *Gayangos* I. p. 378.

Efter *Ibn Saïd* tilføie vi Beskrivelsen af *Valencia*, som den læses hos *al-Maccari* p. 110: „*Valencia* i den østlige Del af Spanien frembringer især Saffran, desuden en Art Pærer, bekjendte under Navnet „*azerah*“ (rimeligen det Spanske „*azerola*“ = „*mispilus azerolus*“), saa store som en Vindrue, søde af Smag og med en Duft, der udbreder sig over hele Huset, hvor de gjemmes. Luften i *Valencia* overgaaer andre Stæders i Renhed. Den har herlige Forlystelsessteder og Spadseregange som *Rusafah* og *Munyat Ibn-Abi-Amir*; den første er en Samling af Haver med herlige Udsigter og en lille Sø (*Albufera*), man kun

Beirán, *Kalansuah*, *Murbathr* (Murviedro), *Menár*, Öen *Shukar*, dannet af en Flod, som omgiver den lig en Halvmaane, Fæstningen *Shatiba* (*Xativa*), *Castelyun* (*Castellon de la Plana*), *Abidjat* (*Abixat*), *Peniscola*, *Okáb*, *Morillo* (*Morella*), *Cherish* (*Xerica*), *Djubalah* (*Cebolla*); Fæstningen *Zenatha* i et Distrikt med en Mængde Landsbyer.

[*Kartagena*, bygget paa Piller;]

Kantharet el-Mahmud ligeledes.

finder Mage til i Cordova. (Denne Spadseregang kaldes endnu *Ruzafa*, et Ord, hvoraf det Spanske „*arrecife*“, „en brolagt Chaussee“, kommer). „Den er, som en Digter fra Granada siger, et Paradis her paa Jorden; dog Intet her er fuldendt, dens Beboere plages af Musquitoer!“

•• في الفردوس في الدنيا جمالا — لساكذها مكارهها البعوض ••

Floden, der kommer fra Albarracin, er Guadalaviar. — *Beirán* nævnes af Ab., s. Reinaud p. 257 i Omegnen af Denia. — *Kalansuah* er et almindeligt Navn paa Smaafæstninger i Syrien; herfra er Navnet overført til Spanien. — *Murviedro* (muri veteres) med et Amphitheater eller Circus, s. Maccari p. 125. — *Menár* eller *Mendret* omtales som et Distrikt i lex. geogr. III, p. 151; Beliggenheden angives dog her paa en forvirret Maade. — *Shukar* ogsaa *Djezirat-Shukar* er en Ø, dannet af *Xucar*, S. for Valencia; Navnet er fordreiet til det nuværende *Alcira*. — *Shatiba* = *San Felipe de Xativa* S. for Alcira var, efter Edrisi II, p. 37, berømt for sit Papir, fabrikeret af Bomuld, som herfra udbredtes i det øvrige Syd-Europa, smlgn. Gayangos I, p. 375. — *Abixat* tæt ved *Peñiscola* mod N., Syd for Ebro's Munding. — *Morella* N. V. for *Peñiscola*; *Xerica* S. V. for *Morella*; *Okab* og *Djubala* eller *Cebolla* existere ikke mere som Fæstninger, men omtales oftere i den Sp. Historie, s. Dozy Rech. II, p. LXII.

Til *Zenatha* s. min forrige Bemærkning p. 38. — *Castellon de la Plana* Ø. for *Xericá*.

Kartagena S. O. for Murcia; ved denne By gives en Beskrivelse over prægtige Monumenter, Søiler o. l., der findes i Ruiner, hvortil Maccari p. 104 bemærker, at det er en Forveksling med Karthago i Africa. — Istedetfor denne By læses i Cod. L. og St. Pet.: efter „*Zenatha*:“ „Til dens Distrikt hører *Kanharat es-Seif* (= *Alcantara*) ved *Tajo*.“ Dette Navn, eg. = „*Sværdets Bro*,“ har den erholdt efter en blodig Fægtning mellem Christne og Muselmænd, og efter en Bro, opført af Trajan, som endnu er til. Navnet har givet Anledning til en Legende om et Sværd, indmuret over Broen, hvilket Ingen formaaer at trække bort fra sin Plads, s. Gayangos I, p. 61. — *Kanharat el-Mahmud* er mig ubekjendt.

11) *Bathaljus* (Badajoz), anlagt af Abd-er-Rahmán b. Merwán;

Bedja (Beja), kaldet *Oliven-Bedja*;

Santarin (Santarem) ved Tajo;

Oshbuna (Lissabon) ved Oceanet; her som ogsaa ved *Santarem* og *Okshumba* findes det bedste Ambra; i Omegnen af *Oshbuna* er et Bjerg, hvor man finder Stenen *Bedjádi* (Karfunkel), der straalere om Natten som en Lampe.

Til disse Egne grændser Provinsen *Tortosa* i den østlige Del af Spanien, beliggende ved Ebro med en Antimonmine, af samme Godhed som Antimoniet fra Ispahan. Til denne Provins høre fremdeles:

Tarrakuna (Tarragone), *Bámendola*, *Larida* ved Floden Segre, hvori man finder en Del Guldstöv;

Santa-Soun, *Santa-Maria*, *Barbathania*, [Murbathr], *Jábiza*

Bathaljus, *Badajoz* ved Guadiana, antages i Almindelighed at være en Fordreining af „Pax Augusta“; den her nævnte Abd-er-Rahmán er den 1ste Omayyadiske Chalif († 788). *Beja*, en lignende Fordreining gjennem det Arabiske af „Pax Julia“, i Provinsen Alentejo S.O. for Lissabon. — Den arabiske Form *Santarin*, svarer til det oprindelige Navn, „*Sancta Irene*“, der paa Portugisisk blev til *Santarem* s. Ab., Reinand p. 245. — *Oshbunah* svarer til Middelalderens *Ulixbona* = *Olisipo*.

Om *Okshunba* s. det Foreg. p. 9; den beskrives af Makkari p. 113 som „en Hovedstad, omgivet af Byer og Fæstninger“; Residentsen i dette Distrikt, *Shilb* = *Silves*, er 7 Dagsreiser fra Cordova; under Almohaderne indlemmedes denne sidste i Provinsen Sevilla. Om Stenen *Bedjádi* s. det Foreg. p. 10. Med *Tortosa* springer *Dimishqui* pludseligen fra Vest imod Øst, og de øvrige Byer ere opregnede uden bestemt Orden og undertiden gjentagne. Ved *Tarrayona* omtales hos al-Maccari I. p. 124 en udmærket Vandledning, der drev Møllerne i hele Byen. Idet Vindmøller oprindeligen ere en arabisk Opfindelse, der stammer fra Sedjestán, og rimeligen paa Korstogenes Tid er indført i Europa, er ogsaa det arabiske Ord طاحون (thahun) „Mølle“ optaget i Spansk under Formen „*Atahona*“ og deraf dannet Verbet „*atahonar*“. I min Udg. af *Dimishqui* gives en Beskrivelse og Afbildning af en Vindmøllens Construction p. 182. — *Bámendola* er mig aldeles ubekjendt; de diacritiske Punkter ere desuden saa usikre, at man her kan læse „*Bamidola*“, „*Támendola*“ „*Támidola*“. — Om *Larida* s. i det Foreg. p. 11. — *Santa-Soun* er mig ubekjendt. — Om *Santa-Maria* = *Albarracin* s. det Foreg. — *Barbathania* omtales oftere hos

(Iviza) med en Ö i Middelhavet af samme Navn, Washka (Huesca) [Oryiula], med Distrikter fulde af Landsbyer og rige paa Dale, der frembringe Bananer og Sukkerrör.

[Tutilla (Tudela) ved Ebro, anlagt under Håkim b. Hishâm]; Arnith (Arnedo); *Kal'at-Eyjub (Calatayud)*, *Thartuna* (Tarazona), *Sâlim (Medinaceli)*, *Bermarida*;

Sarakusta (Zaragoza) kaldet den „Hvide Stad“, fordi dens Mure ere opførte af hvidt Marmor.

al-Maccari som beliggende i den nordlige Del af Spanien; hermed stemmer lex. geogr. I. p. 138, hvor den siges at høre under Larida, Bayan-el-Mogrib II, p. 147, efter hvilket sidste Sted den synes at ligge i Nærheden af *Barbastro*. — *Murbathr* gjentagen fra det Foreg. — *Iviza* ligeoverfor Valencia omtalt af Ab. p. 190 ene som Ø. — *Huesca* N. for *Zaragoza*. — *Oryiula* er før nævnt og findes kun i Cod. Par. — *Håkim b. Hishâm*, der har anlagt *Tudela*, er den 3die Omayade († 822). *Arnith* (Arnedo) hører efter lex. geogr. I. p. 51 til *Tudelas* Distrikt, 10 Parasanger V. for denne By. I Haandskrifterne læses *Arith*, maaske *Ariza*, en lille Fæstning i Aragon, S.V. for *Calatayud*, men som ikke passer saa godt her. — Om *Calatayud* s. det Foreg. p. 9. *Tarazona* angives som Hovedstad i *Tudelas* Distrikt, 4 Paras. S. V. for denne. — *Sâlim* (Medinaceli) S. V. for *Calatayud* var Hovedstad i Central-Marken (marca), ligesom *Toledo* imod Syd og *Zaragoza* imod Nord s. p. 39; af det Arabiske ثغر (tsagr) ∴ „la marca“ kommer Benævnelserne „*Moros tagarinos*“ om de undertvungne Maurere, et Navn, der ogsaa gaves de til Berberiet flygtende Maurere fra Aragon, ligesom man kaldte dem fra Granada „*Mudejarer*“ s. D. Quijote Cap. XLI i Begynd. „*Tagarinos* llaman en Berberia à los Moros de Aragon, y á los de Granada *Mudejares* (af det Arab. مَجَار). — *Bermarida* veed jeg endnu ikke at bestemme; at tænke paa en Fordreining af *Merida* ved *Guadiana* gaaer neppe an paa Grund af Beliggenheden; efter denne By tilføies endnu formodentlig af en tankeløs Interpolator: „*Ishbilia* og *Toleitola*“ (Sevilla og Toledo). — Efter al-Maccari I. p. 95 tillade vi os at tilføie en Bemærkning om *Zaragoza* (Cæsar Augusta): „Den er anlagt af den romerske Keiser, fra hvem en Æra (paa Arabisk „*Sufr* = Erts“) regnes, lidt før Chr. Fødsel, og Navnet betyder egentlig „*Herrns Slot*“ (Cæsar er her forvexlet med det Arabiske „*Kasr*“ = „et Slot“), fordi Keiseren „valgte denne By til Residents. Man siger, at da *Musa* drak af Floden *Gallegos* Vand, og „fandt dette det bedste i Andalusien, spurgte han om Flodens Navn; man svarede ham da „*Djellik*“ (∴ Gallego, der under den arabiske Form ogsaa betegner en lille Flod, som gennemstrømmer *Ghutaen* ved *Damask*, s. *Palestina* p. 37 ff.); da han derpaa betragtede de omliggende Haver, sammenlignede han Egnen med *Ghutaen* ved *Djellik esh-Shâm* ∴ *Damaskus*. — Efter en Tradition tilskrives *Alexander* den Store dens Anlæggelse. Man faaer her „den bedste Art Salt, hvidt, blødt og rent, det saakaldte „*Anderáni*“. (Denne Art Salt,

12) Til denne sidste Provins grændser *Barcelona*, beliggende ved Middelhavet; man finder her ugjennemsigtige Perler;

Thamaris, *Jaca*, *Sant-Djili* (*St. Gilles*), *Aragon*, *Ghirontála* (*St. Girons*), *Arbuna* (*Narbonne*) ved Middelhavet.

Anderáni, er nærmere beskrevet i min Udgave af Dimishqui p. 66, 79 og Ibn. Bath. II. p. 231.) Ab., Reinaud p. 259 har den samme Bemærkning om Zaragozas hvidagtige Udseende. — At man finder en Art Perler ved *Barcelona*, omtales ogsaa hos Maccari I. p. 91. Som bekjendt hørte *Barcelona* ikke til Spanien, men til *Marca Hispanica*, erobret 801 af Carl den St.; denne deltes i den *Gothiske* og *Septimaniske* Mark (Catalonien) med Hovedstad *Barcelona* og den *Gascogniske* (Navarra og *Aragon*) s. Reinand, *Invasions des Sarracins en Fr.* p. 115.

Thamaris er den samme som *Tamarite*, Hovedstad i Huescas Distrikt i Aragonien. — *Jaca*, Fæstning N. V. for Huesca ved *Aragon*; den siges i Kit. al-Boldan ed. Juynboll p. 145 at være beboet af en Race Franker, som kaldes „*Djakidat*” og ligge ligeoverfor Huesca. — *St.-Gilles du Gard* ved Beaucaire Canalen S. O. for Nîmes omtales af Edrisi II. p. 249. — *Ghirontála* [غیرنتالہ] kan neppe være Andet, end en anden Skrivemaade for جرنڈة, Djirondat hos Edrisi II. p. 68, der formodentlig er Byen *St. Girons* i Dep. l'Arriège; det er en gammel By, der har drevet betydelig Handel med Spanien. — *Narbonne*, der paa Arabisk skrives snart *Arbunah*, snart *Arjuna*, standsede den seirrige Musas Fremtrængen, der havde til Hensigt at vende tilbage til Damask gennem Tydskland, Strædet ved Constantinopel og Lille-Asien; efter Sagnet stødte han her paa en Søile med Indskrift „Vender tilbage, Ismaels Børn!”, hvilket forskrækkede ham, saa at han efter sine Generalers Raad vendte om. Vi tillade os at meddele Maccaris Fremstilling, der angaaer dette (T. I. p. 144 og 175): „Musa brød op fra Cayrowan 93 Hedj. med en mægtig Hær, der omfattede de fornemste Araberhøvdinge, Frigivne og Berberstammer, og naaede Gibraltarstrædet imellem Tanger og Algeziras, satte over til Andalusien og forenede sig med Thârik. Han fuldendte nu Spaniens Erobring, trængte frem til *Barcelona* mod Øst og til *Narbonne* mod Nord; Afgudsbilledet ved Cadiz var Grændsen imod S.V., han undertvang Alt og gjorde et uhyre Bytte. Hans Hensigt var at vende tilbage til Østen over Constantinopel og at tvinge alle christne Folkeslag imellem Syrien og Andalusien til Underkastelse eller at tilintetgjøre dem, for saaledes at naae Chalifatets Hovedstad. Rytet herom naaede til Chalifen *Walid*, der paa engang frygtede for sin Hær under Krigens vexlende Lykke og for dennes Overmod, hvis den seirede; han sendte derfor en Advarsel til ham og instruerede hemmeligen en Gesandt at overbringe Musa Befalingen at vende tilbage. Skjøndt dette tilintetgjorde hans Planer, forlod han dog Andalusien efter at have lagt Garnison i Grændsefæstningerne, udnævnte sin Søn *Abd-el-Aziz* til Overgeneral imod de Christne og lod ham tage Residents i Cordova. Musa kom tilbage til Cayrowan 95 Hedj., naaede Østen næste Aar, ledsaget af et uhyre Bytte og Kostbarheder; Antallet af Krigsfanger angives til 30,000.” — Traditionen, der har indhyllet dette Tilbagetog med et mystisk Slør og fortiet den sande Grund, Chalifen *Walids* Vankelemod og Skinsyge, lyder derimod saaledes: (s. Maccari p. 175) „Efter at være trængt

Alle disse Provinser have Muhammedanerne erobret i Begyndelsen af Islam; med Hensyn til Frankernes Land, beliggende hinsides, have vi allerede omtalt en Del heraf ved vor Beskrivelse af Øer i det Nordlige og Vestlige Ocean. Vi have forkortet denne Opregning af Provinser, Byer og Distrikter til Halvdelen eller maaske Mere i Forhold til dem, som Andalusien i Virkelighed omfatter. Vor nærværende Beskrivelse maa imidlertid være tilstrækkelig.

Øer henhørende til Andalusien.

Djezirat Jábisa (Iviza) ligeoverfor den Andalusiske Kyst, 2 Dage reiser i Længde og 1 i Brede, har en By med en Ringmur;

— *Valencia*, 3 Dage reiser lang og 2 bred, med to velbebyggede Byer;

ind i Frankrig, naaede han til et stort Sletteland (formodentlig Languedoc), hvor der fandtes en Mængde Monumenter; iblandt disse saae han en Statue, lig et Afgudsbillede, med en Indskrift paa Arabisk, der lød: „Ismaels Børn, I ere komne til det Yderste, vender om!“ Dette forskrækkede ham, og han antog det for et betydningsfuldt Varsel. I et Krigsraad var han dog af den Mening, ikke at bryde sig om Noget, men rykke videre frem; hans Generaler modsatte sig imidlertid, og han gik da ind paa deres Anskuelse. Han drog altsaa tilbage med sin Hær, der havde været nær ved at erobre Verden og at naae den yderste Grændse af Jorden.”

Det lille Tillæg om Øer er taget fra 5te Cap. 3die Afsnit s. min Udgave p. 141; vi føie hertil et Par Bemærkninger efter Maccari I. p. 104: Imellem begge Øerne Mallorca og Menorca er en Afstand af 50 Mile (Arab.); den første er omtrent en Dags Reise i Udstrækning med en smuk By, der gjennestrømmes af en bestandig rindende Canal (Såkiot = Sp. Acequia). — Efter Ab., Reinaud p. 271 har denne Ø fra N. til S. en Udstrækning af 40 Mile; man finder her en Sø (*Albufera* af det Arab. al-buhairat), 9 Mile i Omkreds. Foruden Hovedstaden (o: *Palma*) paa Sydsiden af Øen har den en Mængde Fæstninger. *Menorca* er, efter Ibn-Saïd hos Abulfeda, meget frugtbar; den strækker sig fra N.S. omtrent 50, efter Andre 70 Mile; den er langagtig med kun lille Brede og ligger Ø. for Mallorca. Den har en Hovedstad (formodentlig *Port-Mahon*) og en stærk Fæstning omtrent i Midten.

— *Mayorca* (Mallorca), velbebygget, 2 Dageiser lang og ligesaa bred;

— *Menorca*, 2 Dageiser lang og $\frac{1}{2}$ bred, med en velbebygget By; begge disse Öer höre til *Katalän* o: Catalonien.

Iviza, V. for Mallorca og Menorca med en Hovedstad af samme Navn, strækker sig fra Ø. V. omtrent 31 Mile; dens Brede er omtrent 20 Mile. Imellem denne Ø og Valencia er omtrent en Dags Seilads. — *Øen ved Valencia* er muligen den allerede før beskrevne *Djezirat Shukar* = (Alcira), der dannes af Floden Xucar S. for Valencia; den kaldtes af Romerne *Soetabacula*.

Stednavne:

A.

- Abidjat* (Abixat) p. 42.
Abu-Salem (Grazalema) p. 37.
Ahwáz (Chuzistan) p. 7.
Albira (Elvira) p. 12, 33.
Albusherdt (Alpuxarras) p. 9, 26, 35.
Alhammah (Alhama la Seca) p. 11.
Alishdrat (Lucena) p. 34.
Almeria p. 11, 12, 14, 34.
Almunakkab (Almuñezar) p. 12.
Ana (Guadiana) p. 27.
Andarash (Andarax) p. 35.
Andalus p. 1, 29.
Ankilterra (Engelland) p. 3, 13.
Arbuna (Narbonne) p. 4, 5, 24, 28, 45.
Archidona p. 40.
el-Ardh el-kabrat (det store Land) p. 5, 6.
Arghun (Aragon) p. 2.
Arnith (Arnedo) p. 27.
Arus, Bjerg ved Cordova, p. 30.
Ashkáber p. 35.
Astidji (Esija) p. 32.

B.

- Bagha* (Vega) p. 12.
Bahr-er Rum (Middelhavet) p. 29.
Bahr-er-Zukák (Middelhavet og Strædet ved Gibraltar) p. 6.
Balensiah (Valencis) p. 10, 41.
Bamendola p. 44.
Barbathdnia p. 44.
Barseluna (Barcelona) p. 2, 5, 11, 45.

- Bastha* (Baza) p. 14, 35.
Bathaljuz (Badajoz) p. 43.
Bedjdnah (Peshinah) p. 10, 11, 34.
Bedja (Beja) p. 43.
Beirán p. 42.
Bekkárish p. 36.
Belish (Velez-Malaga) p. 35.
Benddiket (Venedig) p. 2.
Berdnis p. 11, 25, 39.
Berdja (Berja) p. 35.
Bermárida p. 45.
Besher p. 35.
Besthaseh p. 32.
Betrir p. 41.
Biasz (Baéza) p. 35.
Bírah (Vera) p. 11.
Birr el-adwat (Africa) p. 20.
Birhaniat el-kabirat (Britannien) p. 6.
Bort (Pyrenæerne) p. 6, 25, 29.
Bulghar p. 3.
Burdján (Bulgharer) p. 3.
Burtukál (Portugal) p. 2, (Oporto) p. 28.
Burdil (Bordeaux) p. 5, 6, 15.
Bunt (Alpuente ved Granada) p. 11.

C.

- Calssa* (Xelsa) p. 41.
Caludja p. 41.
Cantharat es-Seif p. 42.
— *Mahmud*, p. 42.
Castallah p. 35.
Carmona p. 38.
Cartagena p. 42.

Castelyun (Castellon de la Plata) p. 42.
Cherish (Xerica) p. 42.
Cordubah (Cordova) p. 11, 12, 30; Flod
 ved C. p. 26
Colimraneh = (Coimbra) p. 28.

D.

Denia p. 41.
Dildja (Dalias) p. 9, 27, 35.
Djayan (Jaen) p. 32, 35.
Djalyanah p. 35.
Djebel el-agharr (Trafalgar) p. 6.
 — *el-abodab* (Pyrenæerne) p. 25, 29.
 — *Beranis* p. 25.
 — *Besharet wal-Fath* p. 24, 27.
 — *el-Oyun* (Gibræleon) p. 38.
 — *Shuleir* (Sierra Nevada) p. 33.
 — *Sheref* (Axarafe) p. 25, 36.
 — *Tharik* (Gibraltar) p. 6.
 — *Ubedha* p. 25.
 — *Uklisk* p. 25.
Djellik (Gallego) p. 44.
Djennet el-Arif (Généralif) ved Gra-
 nada p. 33.
Djelaliket (Galicien) p. 6.
Djezirat al-khadra (Algeziras) p. 4,
 36.
Djezirat-ul-adjbal wal-nesa (Bjergenes
 og Qvindernes Ø) p. 3.
Djezirat et-Tharf (Tariffa) p. 36.
Djezirat Jabiza p. 46.
 — *Mayorca* }
 — *Menorca* } p. 47.
 — *Valencia* p. 46.
Djubala (Cebollah) p. 42.
Dueiro (Duero) p. 28.

E.

Ebro, Flod, p. 27, 44, 45; Stød p. 41.

Endebusah p. 32.
Estepona p. 37.

F.

al-Fahss (Alboz) p. 32, 33.
Fahss-el-Belluth (Albellota) p. 39.

G.

Ghadfk p. 32.
Ghirontala (St. Girons) p. 45.
Granada (Flod v. G. = Xenil) p. 14,
 26, 33.

H.

Hadjiz (Pyrenæerne) p. 5.
Heridj (Alcala de Henares) p. 40.
Hissn ul-Kathif p. 35.
Hissn-ul-Harb p. 32.
Hissn-ul-Belluth (Bellotha) p. 32.

I.

Ifrikia (Berberstaterne) p. 14.
Ishbilta (Sevilla) p. 4, 10, 12, 15, 36.
Ishbilias Flod (Guadalkivir) p. 3, 26, 27.
Jabisa (Iviza) p. 44, 46.
Jaca p. 45.
Jalima (Julina) p. 32.

K.

Kabthal { *Isla menor* }
Kabthur { *et mayor* } p. 37.
Kadis (Cadiz) p. 6, 37.
Ka'at Djaber p. 38.
Ka'at-Rabah (Calatrava) p. 25, 26, 27, 32.
Ka'at Shamiran p. 32.
Ka'at Eyjub (Calatayud) p. 9, 45.
Kalansuah p. 42.
Kalp p. 41.
Karjet en-Nashirah (Nijar) p. 11.

Karish p. 25, 39.
Kartash Distrikt ved Cordova, p. 11.
Kashroh p. 35.
Kashtalah (Castilien) p. 2.
Kátaldn (Catalonien) p. 47.
Kaydjatha (Quesada) p. 35.
Kildbier (nordlige Folk) p. 24.
Kilath (Guadalkivirs Kilde) p. 26.
Kostantiniah (Constantinopel) p. 2, 7, 29.
Kunka (Cuenza) p. 38.

L.

Larida, Flod ved Larida = Segre, p. 11, 28, 44.
Lebla (Niebla) p. 10.
Leion (Leon) p. 11.
Lisant, d. St. og Lille (Alicante), p. 41.
Lorca p. 10, 41.
Lokk, p. 33.
Lusha (Loja) p. 33.

M.

Madjrith (Madrid) p. 40.
Madrash p. 35.
Maghet (Maqhedra) p. 41.
Maghdm p. 39.
Majurka (Mallorca) p. 6, 47.
Makkara ved Telemsán, p. 1.
Marchena p. 38.
Malaka (Malaga) p. 4, 12, 14, 40.
Manurka (Menorca) p. 6, 47.
Mashur p. 32.
al-Medina p. 35.
Medinat-el-Hádhirat p. 35.
Menár p. 42.
Monte-Leon p. 9.
Monte-Major ved Malaga p. 10, 40.
Morillo p. 42.
Mudawwar (Almodovar) p. 32.
Mula p. 41.

Murcia, Flod ved M. (= Segura) p. 27.
Murcia p. 14, 40.
Munyat Ibn-Abi Amír p. 41.
al-Munakkab (Almuñezar) p. 12.
Murbathr (Murviedro) p. 42, 44.
Murad p. 32.

N.

Nahr Cordubah (Guadalkivir) p. 26.
Nahr el-abjadh = Segura, p. 27.
Nashirah (Nijar) p. 11, 12.

O.

Okáb p. 42.
Okshunbah (Ossonoba) p. 9, 27.
Oryjula (Orihuela) p. 41, 44.
Oshbunah (Lissabon) p. 4, 10, 11, 24, 43.
 Flod v. O. = Tajo, p. 27.
Oshcuniah (Ocaña) p. 40.
Oula p. 41.

P.

Palma p. 46.
Paterna p. 12.
Peñíscola p. 42.
Port-Mahon p. 46.

R.

Rabah (Flod v. R. = Guadiana) p. 25, 26.
Rabah (Calatrava) p. 27, 32.
Raks (Arcos) p. 37.
Reiya (Malaga) p. 40.
Rondah p. 32.
Rús (Russer) p. 3.
Rumia (Rom) p. 2.
Rusafa ved Valencia, p. 41.

S.

Salim (Medinaceli) p. 45.

Sanhadj's Distrikt p. 41.
Santalia (Santa-Eulalia) p. 40.
Santarin (Santarem) p. 43.
Santa-Soun p. 44.
Santabisa p. 35.
Sant-Djili (St. Gilles) p. 45.
Sarakusta (Zaragoza) p. 2, 13, 45.
Sebta (Ceuta) p. 1, 14.
Segora p. 35, 40.
Shahrdn Bjerg, Ö. for Vera, p. 10, 32.
Shatiba (Xativa) p. 42.
Shaltish (Huelva) p. 38.
Shalamaska (Salamanca) p. 39.
Shalubiniah (Solobrefia) p. 18, 35.
Shamirdn p. 26, 32.
Shant-Jakub (St. Jago) p. 6, 11.
Shantamaria = Santa Maria d'Albarracin,
 Flod ved Sh., p. 28, 41, 44.
Shant p. 35.
Shargal p. 35.
Shelb (Sylves) p. 38.
Shertsh (Xeres) p. 4, 37, 38.
Sheker (Segre) p. 11, 28.
Shidunah (Sidonia) p. 9, 10, 37.
Shukar (Alicira) p. 42.
Shusher (Jodar) p. 36.
Sikelia (Sicilien) p. 2.
Sikdlibah (Slaver) p. 3, 24.
Suhail p. 37.

T.

Tabata p. 35.
Tadje (Tajo) p. 27, 39.
Talyata p. 35.
Talavera p. 39.

Tantalat ved Murcia, p. 14.
Thalamanca p. 39.
Thalica (Italica = Santiponce) p. 38.
Thamaris (Tamarite) p. 45;
Tharrakunah (Tarragona) p. 5, 44.
Tharaf el-agharr (Trefelgar) p. 6.
Thartuna (Tarazona) p. 45.
Thorosh (Torrox) p. 34.
Thuna (Higuera) p. 35.
Tirdn p. 28.
Todmir (Murcia) p. 2, 10, 11, 40.
Tolaitolah (Toledo) p. 2, 5, 31, 38.
Tortosa p. 12, 27, 44.
Tsagr (la Marca) p. 39, 44.
Tunis p. 14.
Tutula (Tudela) p. 27, 41, 45.
Tuli (Thule) p. 3.

U.

Ubedha p. 11, 25, 26, 35.
Uklisk (Uklés) p. 26, 32.
Urith (Oreto) p. 39.

V.

Wabe (Wabde og Wâte) = Hueta, p. 38.
Waddhi-l-Hidjaret p. 27.
Wadhi-Esh (Guadix) p. 35.
Wadhi-Ishbiliah (Guadalkivir) p. 27.
Varenger (Hav = Östersöen) p. 24.
Washka (Huesca) p. 44.

Z.

az-Zahrd, Cordovas Forstad, p. 31.
Zanilkatho (Rubricato = Llobregat Major),
 p. 5.
Zenatha p. 38, 42.

